

GLAS GORENJSKE

IZHAJA OD OKTOBRA 1947 KOT TEDNIK
S 1. JANUARJEM 1956 KOT POLTEDNIK
OD 1. JAN. 1960 IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO
IZDAJA CP »GORENJSKI TISK« V KRANJU

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR
GLAVNI UREDNIK: SLAVKO BEZNIK

TELEFONI: UREDNIŠTVO 24-75 in 21-90, UPRAVA 21-90
TEK. RACUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU
607-70-135 — IZHAJA OB PONEDELJKIH, SREDAH,
IN SOBOTAH — LETNA NAROČNINA 900,
MESEČNA 75, POSAMEZNA ŠT. 10 DIN

LETO XIII., ŠT. 128 GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO PONEDELJEK, 31. oktobra 1960

Rože in...

Te dni se malone vsakdo spominja umrlih svojcev, jim nese na grob vsaj majhno svečko ali top krizantem. Zlasti te dni oživi spomin na tiste, ki so umrli pre zgodnje, nasilne smrti: na tiste, ki so umrli zato, da mi živimo. Gre za padle borce iz NOV, za žrtev fašističnega terorja. Čeprav so mnogi grobovi še danes raztreseni po osamljenih krajih, zlasti po pobočjih Pokljuke, Jelovice in Kamniških planin, bo verjetno vsak tak kraj te dni deležen vsaj skromnega šopka. Na večjih grobiščih v dolini, na nekaterih znanejših krajih, kjer je bilo streljanje večjega števila talcev in podobno, pa so predvidene komemoracije. Preživeli borci ali predstavniki oblasti se bodo z besedami znova zahvalili žrtvam, organizacije bodo položile vence in pevski zbori bodo zapeli žalostinke.

Pri vsem tem pa se ne hote vsiljuje misel, da smo tudi pri spominu na žrtve, pri spominu na padle borce ohranili morda preveč kampanjski značaj. Vsekakor je prav, da se spominjamo vseh naših mrtvih na določeni dan — 1. november. Tako se da večji podarek padlim žrtvam. Vendar pa pri vsem tem moti ugotovitev, da se vse to preveč omejuje samo na en sam dan oziroma na nekaj dni v letu; vsaj po zunanjem videzu. Dogaja se namreč, da ob teh dnevih, ob prvem novembru, oglasimo grobišča in spomenike, jih celo skrbno očistimo trave in plevele. Toda potem, čez leto, se skorajda nihče več ne zmeni za to. Niti toliko, da bi gnilobo razpadajočih vencev odstranili. Taki grobovi seveda niso v lep spomin padlim in niti v ponos nam, preživelim.

Vse bolj se kaže potreba, da na organiziran, načrten način zagotovimo stalno nego grobišč in spomenikov ter pomembnejših zgodovinskih krajev. Tako obliko vzdrževanja skupnega grobišča je uredil na primer Občinski ljudski odbor na Bledu, ki je pogodbeno izročil to skrb tamkajšnjemu komunalnemu podjetju. Takega načina bi se morale poslužiti tudi druge občine za vzdrževanje glavnih, najvažnejših grobišč, spomenikov itd., ker je to tudi njihova dolžnost.

Vendar je to le ena stopnja. Zadošči se glavni zahtevi — da so ti kraji primerno negovani, okrašeni z zeleno travico, tožicami itd. Toda zaželeno je še več — da se to delo ne opravlja zgolj za plačilo, marveč da se s tem nenehno spominja novi rod, zakaj so padle žrtve. Nekatere šole v škofojloški občini so že prevzele trano skrb za nego cvetia in krasitev določenih grobišč. Osamljeni podobni prijeti so tudi drugod, vendar bi kazalo prav te oblike razširjati. — Šole bi lahko prevzele določene obveznosti. Občasne obiske za nego in vzdrževanje grobov bi lahko vključili v redni program športnih dni, s tem bi vključili pripovedovanja preživelih borcev o dogodkih iz naše revolucije in podobno. Take oblike negovanja grobov bi bile lahko vključene z obveznostmi komunalnih podjetij, za manjša grobišča v oddaljenih krajih pa lahko poslovnoma samostojne za šolsko mladino. To bi ne bila samo formalna krasitev grobov marveč tudi pomembna oblika družbene vzgoje, spoštovanja do vseh nedanih žrtv in prenašanja tradicij NOB na današnji novi rod.

Prav tako kot šole, bi določena, oddaljena in teže dostopna grobišča lahko prevzele lovške družine, planinska društva, taborniške organizacije itd. Skratka skrb za krasitev in nego grobišč in spomenikov bi bilo treba razdeliti izven samih organizacij ZB in ObLO in tudi časovno izven dneva mrtvih, in to postopoma prenašati na mladino kot del njene nenehne moralne obveznosti.

K. M.

Seja sveta za blagovni promet ObLO Kranj

Podražitev mleka

V petek popoldne je bila seja Sveta za blagovni promet Občinskega ljudskega odbora Kranj, kjer so med drugim razpravljali o podražitvi mleka. Po živahni razpravi, kjer so se diskutantje izražali za in proti podražitvi, je bil sprejet sklep, da se na podlagi ugotovljenega stanja in predložene kalkulacije o proizvodnji in manipuliranju z mlekom potrjuje predlagano odkupno ceno 32 dinarjev za liter mleka s 3,6 odstotka tolshe in maloprodajno ceno 44 dinarjev.

Ta podražitev mleka, kar za 26 odstotkov je sicer precejšnja, vendar pa je na podlagi obrazložitve povsem razumljiva. Kljub temu, da Mlekarna Kranj izredno dobro gospodari in ima med sličnimi podjetji v Sloveniji, pa tudi v Jugoslaviji, najnižje režijske stroške, je imela dosedaj s predprodajo mleka 3,44 dinarja izgube pri litru. To razliko so krili z višjimi cenami pri prodaji mlečnih izdelkov, kar pa pri novih odkupnih cenah ne bo več mogoče. Odkupna cena za zasebne proizvajalce za 1 liter mleka s 3,6 odstotka maščobe, je bila dosedaj 28 dinarjev, za proizvajalce iz socialističnega sektorja pa 37 dinarjev za liter. Ker se proizvajalci zaradi ugodnejše stimulacije usmerjajo v pitanje mlade živine in zato, da se prepreči zmanjšanje odkupnih količin. Mlekarna predlaga, da se odkupna cena zviša za 4 dinarje. Prav tako pa bodo zvišali maržo kmetijskim zadrugam od 1,37 dinarja na 1,37 dinarja, da bodo zadruga bolj zainteresirane za ureditev in razširitev zbiralnic mleka.

Povprečni stroški za liter konsumnega mleka, izračunani po podatkih za devet mesecev letošnjega leta znašajo 9,25 dinarja za liter, kar skupaj s povprečno odkupno ceno (29,05 dinarja), novo maržo kmetijskim zadrugam (1,87) in zvišano od-

kupno ceno (4 din), znaša 43,18 dinarja. Ti stroški veljajo za mleko s tolsčo 3,6 odstotka. Ker pa prodaja Mlekarna potrošnikom mleko s 3,3 odstotka maščobe, se ji za to odbije 1,50 dinarja. Nastala razlika od 42,68 do 44 dinarjev, to je 1,32 dinarja, bo ob povprečni mesečni prodaji 220.000 litrov povečala mesečni dohodek mlekarne za 290.000 dinarjev, odpadla pa bo tudi izguba pri konsumnem mleku.

Vedeti pa je treba, da je predlagana maloprodajna cena, ki bo v veljavi že od 2. novembra 1960 naprej, v povprečju v Sloveniji najnižja (za primerjavo najavedemo, da znaša v Ljubljani 46 dinarjev in 4 dinarje regresa od OLO, v Mariboru, Celju tudi 46 dinarjev, v Kopru 48 dinarjev.) Tudi cene mlečnih izdelkov so povsod višje kot v Kranju.

S sredstvi, ki se bodo tako zbirala v mlekarni, bo mlekarna obnovila zastarele naprave in povečala svojo zmogljivost od 5 na 8 milijonov litrov mleka letno, ker bo v perspektivi proizvodnja mleka zelo porasla, zlasti na kmetijskih posestvih. Za to rekonstrukcijo bodo potrebovali okoli 200 milijonov dinarjev, zato bo podjetje razliko, ki bo nastala pri novi ceni odvajalo na sklade, ki bodo uporabljeni za rekonstrukcijo Mlekarnice.

Temeljite priprave na občne zборе

Na zadnjem plenumu Občinskega sindikalnega sveta, ki je bil pred nedavnim v Škofji Loki so med drugim razpravljali tudi o gospodarjenju v gospodarskih organizacijah v škofojloški občini.

Ugotovili so, da so doseženi rezultati zelo dobri. Od lani so narasli tudi osebni dohodki.

Govorili so tudi o gradnji stanovanj. Ta problem bo iz leta v leto bolj pereč, predvsem zaradi zaposlovanja delavcev ob rekonstrukciji nekaterih podjetij, ki bodo zahtevala tudi večje število zaposlenih. Vlaganja v stanovanjsko gradnjo pa bodo v prihodnjih letih bistveno manjša od zadnjih treh let. Pri reševanju teh problemov bi se morda lahko poslužili drugega načina, to je pritegnitev sredstev od neposredno zainteresiranih prosilcev. Ta način smo oslejš še povsem zanemarjali. Blokovska gradnja in draga stanovanja so morda za marsikoga s 30 ali več tisočaki mesečnega dohodka nesprejemljiva za odkup, kazalo pa bi proučiti možnost montažnih stanovanj.

O bližnjih občnih zbora sindikalnih podružnic v škofojloški občini, pa so bili na plenumu mnenja, da se morajo za te, podružnice temeljito pripraviti, predvsem kadrovske. V nove izvršne odbore bo treba v prihodnje vključiti še več delavcev. Ne bi bilo prav, če bi jih odrinili s kandidatne liste, češ da nimajo dovolj izkušenj. Prav zato je pri Delavski univerzi organizirana večerna politična šola, ki bo slušateljem nudila ustrezno izpopolnitev in znanje. Tudi nekaterim sedanjim članom Izvršnih odborov šola prav gotovo ne bo škodovala, kajti delovne oblike se v sindikalnih podružnicah iz dneva v dan bistveno spreminjajo. Spremljanje rezultatov gospodarjenja in družbenega standarda zaposlenih terja od sindikalnih delavcev temeljito poznavanje ekonomike in politične ekonomije.

Tako bodo občne zборе sindikalnih podružnic v Škofji Loki opravili do 15. januarja 1961. Tako kot lani bodo tudi letos občni zbori v treh etapah. Do 15. novembra naj bi bili zaključeni v negospodarskih organizacijah, do 15. decembra v trgovini in obrti, a v ostalih gospodarskih organizacijah pa bi jih zaključili do srede januarja prihodnjega leta.

M. Z.

Ob obisku sekretariata Občinskega komiteja LMS v Kranju

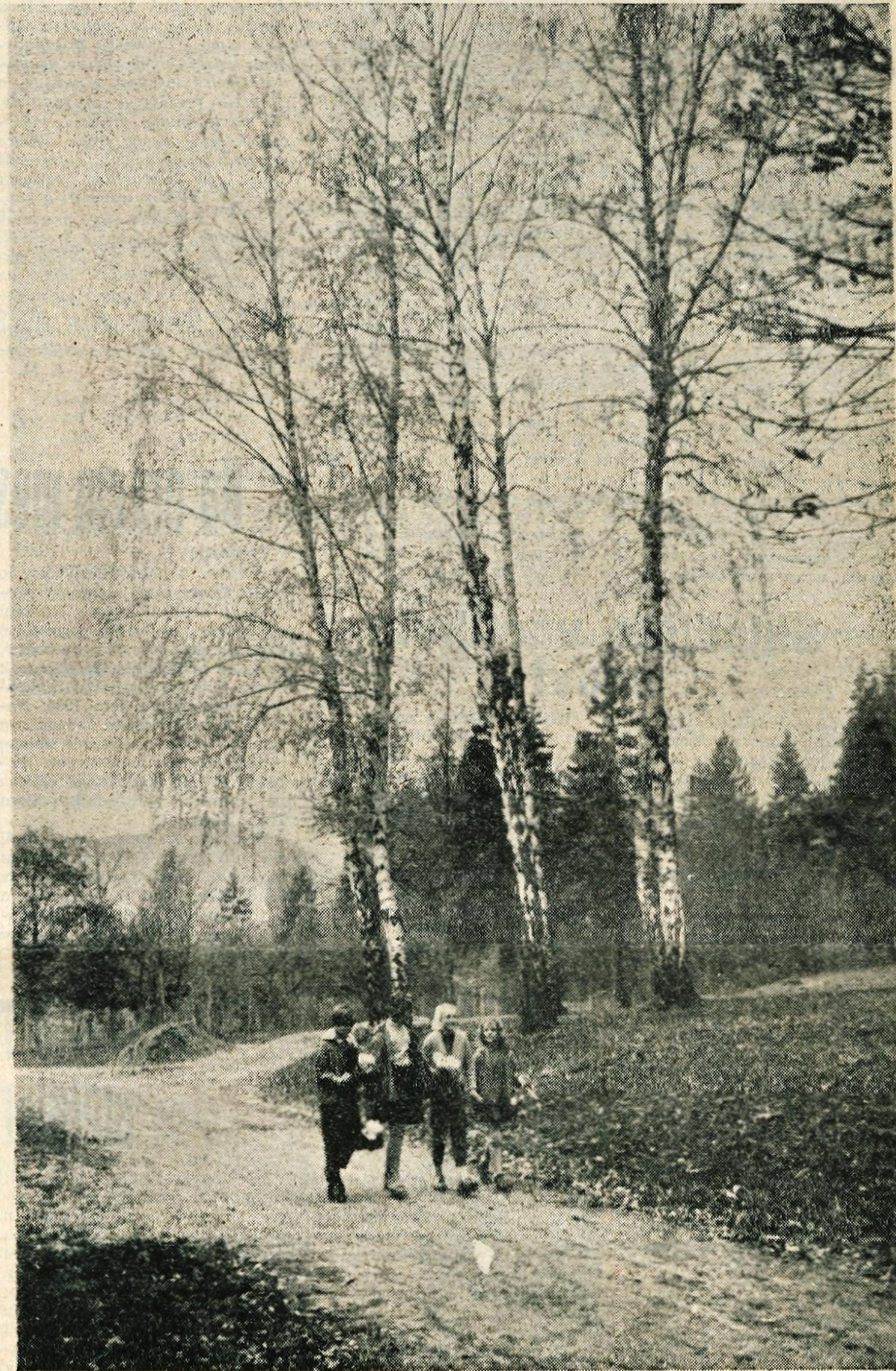
Koristna izmenjava mnenj

Kranj, 30. oktobra

Včeraj sta se v okviru sodelovanja mladine občin Maribor - center in Kranja sestala sekretariata obeh občinskih komitejev, da izmenjata določena mnenja o vprašanju in problemih dela organizacije LMS v obeh komunah. Gostje so si po sprejemu na železniški postaji ogledali tovarno »Iskro« ter se v podjetju dalj časa zadržali v razgovoru z mladinsko organizacijo ter samoupravnimi organi podjetja. V popoldanskem času pa sta se v sejni sobi na OLO Kranj sestala oba sekretariata občinskih komitejev Kranja in Maribora na razgovoru o nekaterih problemih dela. Razgovoru sta prisostvovala tudi predsednik OK LMS tov. Zdravko Krvina in sekretar OK LMS tov. Igor Janhar.

Največ pozornosti v razgovoru so posvetili vlogi LM v komunah, nekaterim organizacijskim vprašanjem, vprašanjem klubskega življenja mladim ter materialnim vprašanjem mladinske organizacije.

Tako so ugotovili, da je v Občinskem zboru občine Kranj nobenega mladince do 25. leta starosti, od 25 do 30 pa dva. V Zboru proizvajalcev pa sodelujejo 4 mladinci do 25. leta, oziroma 7 od 25. do 30. leta. V skupno 16

NAJMLAJŠI V SPOMIN PADLIM ZA SVOBODO... (Foto F. Perdan)

svetih in 10 komisijah ObLO je skupno 14 mladincev do 25. leta oziroma 12 od 25. do 30. leta. Ti podatki kažejo, da je mladina spriču vse večjega sodelovanja v družbenem in javnem življenju še vedno preskopo zastopana v teh organih. Ti podatki kažejo tudi, da si je mladina v gospodarskih organizacijah že pridobila zaupanje proizvajalcev, da jih zastopa v njihovem zboru, da pa je udeležba mladim na zborih volivcev na terenu še včasih premajhna. Mnenja so bili, da se bo to z ustanavljanjem mladinskih aktivov v okviru stanovanjske skupnosti vsekakor izboljšalo.

Ob vprašanju dela raznih društvenih organizacij so bili mnenja, da bo treba v bodoče tem s strani mladinske organizacije posvečati veliko več pozornosti, kot doslej. Zedinili so se, da je delokrog mladinskih organizacij zelo velik in da bo potrebno, da bodo razne društvene organizacije morale prevzeti del tega - seveda pa se ne sme pri tem pozabiti na idejno-vzgojni vpliv organizacije LM v društvi in klubih.

Govorili so tudi o filmski vzgoji mladih ljudi ter o klubskem življenju. Strinjali so se, da bo potrebno v bližnji prihod-

nosti mnogo pozornosti posvetiti klubskemu življenju mladim.

Ob koncu so spregovorili tudi o nekaterih materialnih vpraša-

njih. Ugotovili so, da bodo sredstva, ki so namenjena organizaciji LM morala biti v prihodnje večja, ker mladina pridno dela.

65 dni pred rokom so izpolnili letni plan

O kolektivu obrtnega podjetja »Cokla« na Blejski Dobravi, je pravzaprav malo slišati. Poznajo ga bolj delavci v naših železarnah, gozdarstvu, gradbeništvu, mornarici in nekaterih drugih panogah industrije. Zanje namreč izdelujejo razna osebna zaščitna sredstva: zaščitno obutev, rokavice, predpasnike itd. Na se znašajo imajo kar 80 artiklov. Seveda pa naredijo največ rokavic in obutev.

Letošnji družbeni plan, ki je predvideval za skoraj 51 milijonov proizvodnje, so izpolnili do 25. oktobra. V podjetju je zaposlenih približno 35 ljudi. Na posameznika so v teh 10 mesecih ustvarili za 1.607.000 dinarjev, lani vse leto pa le 1.460.000. Produktivnost so povečali za 24 odstotkov, osebni dohodek pa le za 12 odstotkov, čeprav je bil že sedaj zelo nizek. Kolektiv je o tem že večkrat razpravljaj. Kaže, da bodo v bodoče ta problem lažje

reševali. Letos je podjetje vložilo v sklade petkrat več sredstev kot lani. Tako bodo lažje odplačevali anuitete, nekaj denarja pa bo tudi ostalo za izpopolnitev strojnega parka. Pri tem imajo nekaj težav. Že lani avgusta so namreč plačali in sklenili pogodbo za dobavo Singer šivalnih strojev, pa jih še doslej niso dobili.

Svoje izdelke pošiljajo po vsej državi. Zaradi povečanja skrbi za zaščito delavcev v industriji naraščajo tudi potrebe po njihovih izdelkih. Pri dosedanjih zmogljivostih ne bodo kos povpraševanju po izdelkih. Zato že sedaj razmišljajo o razširitvi podjetja. Največ je povpraševanja po rokavicah. Zanimivo je, da izdelujejo tudi armirane rokavice, to so rokavice, ki so obite z okovicami in jih potrebujejo mornarji pri vlečenju vrvi. Vse bolj pogosto pa segajo po njih tudi gradbena podjetja.

-k

Z obiska v muzeju talcev v Begunjah

OBSODBA

»Slava preprostim,
a velikim ljudem,
ki so odšli od nas.«

PETNAJSTA JESEN. PETNAJSTI MNOŽIČNI POKLON VSEM, KI NISO DOČAKALI TEGA, ZA KAR SO UMRILI. — KAKO HITRO MINEVAJO LETA! Z LETI BLEDEJO IN IZGINJAJO SPOMINI NA NEKDANJE DNI. DOŽIVETE IN PREŽIVETE GROZOTE SE IZ ŽIVIH SPOMINOV PRENAŠAJO NA MRTVO, SKOPO DOKUMENTACIJO. SAMO TA NAJ BI, POLEG USTNEGA IZROČILA PRIKAZOVALA PRIHODNJIM RODOVOM GROZOTE VOJNE, VLIVALA MRZNJO DO NASILJA IN GOJILA STREMLJENJE DO MIRU IN SOŽITJA MED NARODI.

MED ZBRANIMI DOKUMENTACIJAMI PRI NAS NA GORENJSKEM JE POLEG MUZEJA NOB V KRANJU NAJPOMEMBNEJŠI MUZEJ TALCEV V BEGUNJAH. — NA OBISKOVALCA LE-TA BREZ DVOMANAREDI NAJGLOBLJE VTISE. TO SE POSEBNO ZATO, KER TU NE GRE ZA DOKUMENTACIJO VSTAJE, ODKRITEGA BOJA S SOVRAŽNIKOM, MARVEČ ZA GROZODEJSTVA, KI SO JIH POČENJALI OKUPATORJI V ZALEDJU NAD NEMOČNIMI, NEOBOROŽENIMI POSAMEZNIKI. — PRAV ZATO TA MUZEJ VZBUJA PRI OBISKOVALCIH SPLOŠNO OBSODBO PROTI NOVIM VOJNAM, OBSODBO PROTI OBOROŽEVANJU BUNDESWERA, OBSODBO PROTI VSEM, KI GROZILJO Z OROŽJEM TER NASILJEM, IN SIMPATIJE DO VSEH MIROLJUBNIH, TLAČENIH LJUDSTEV.

Muzej talcev so odprli letos, maja meseca. Od takrat pa do 17. oktobra ga je obiskalo nad 40.000 oseb, iz Slovenije kakor tudi iz raznih krajev Jugoslavije. Prav tako so si tu zbrane dokumentacije grozot iz naše revolucije ogledale tudi mnoge tuje delegacije, ki so prav ob tem spoznale, kako težko je bila izbojevana naša zmaga in svoboda, ki jo danes uživamo. To pomeni, da ta Muzej predstavlja uspešno dokumentacijo prestanih grozot in resno opozorilo na nove vojne nevarnosti. Razen te izredno važne družbeno politične vloge pa je ta Muzej tudi močna ekonomska osnova za spomeniško dejavnost kakor tudi za razvoj turizma v tem delu Gorenjske. Že do sredine oktobra letos so namreč obiskovalci vplačali skupno več kot pol milijona din vstopnine, kar je lahko lep prispevek ne le za vzdrževanje raznih spomenikov in grobišč, marveč tudi za pomoč, za dopolnjevanje in izpopolnjevanje spomeniške, arhivske in muzejske dokumentacije iz nekdanjih najtežjih dni našega revolucionarnega boja.

Skupno je bilo v Begunjah zaprtih 12.096 oseb. Od teh je bilo 4448 poslanih v razne druge zapore in koncentracijske taborišča, odkoder se mnogi niso več vrnili. 821 pa so jih na tamkajšnjem vrtu ali pa v Dragi postrelili kot talce.

Muzej talcev v Begunjah so obiskali tudi naši visoki predstavniki (Edvard Kardelj, Boris Kraigher in drugi)

razmer potreben samo mir in ne vojna. Sicer pa naj o tem govorijo sami obiskovalci s svojimi pripombami v spominski knjigi. Kaj je napisala v to knjigo Ada Zagar iz Zage pri Bovcu, smo vam predstavili že v uvodu.

Spomenik, ki so ga pred kratkim odkrili v Gobovcih pri Podbrezjah, najlepše dokazuje, da lahko marsikaj lepega in trajnega naredimo z majhnimi sredstvi

»Tudi moj oče je bil tu. Šele sedaj se zavedam, kakšno trpljenje so prestali ljudje, preden je prišla svoboda, ki je bila priborjena z mnogo krvi in trpljenja. Rina Lavš, Tržič

»Ta kraj trpljenja je obiskal tudi 2. b razred osnovne šole Staneta Zagarja iz Kranja. Ne pozabni so vtisi, ki smo jih odnesli. Šele zdaj lahko vsaj malo razumemo tisto, kar je z besedami nemogoče izraziti.« Majda Štros

»Po 15. letih sem se z mnogimi, najžalostnejšimi spomini, vrnila v ta kraj grozot, ki sem jih skupno z mamom morala prestati v tretji celici.« Zorka Kocbek, Dvorjane

»Člani invalidske organizacije iz Ljubljane-Siška smo obiskali ta Muzej. S solzami v očeh smo ogledovali strašne prizore v času druge svetovne vojne.« (podpis nečitljiv)

»Povsod in na vsakem kraju se postavimo po robu tistim, ki ponovno žele zasejati sovraštvo, smrt in gorje, ki hočejo oživljati nacizem.« (podpis nečitljiv)

»Videli smo vse to in znova zamislili, kaj je nacizem. Vse to nas navdaja, da bomo še odločnejše branili pridobitve naše revolucije.« Hamalije Delić, Sarajevo

»Vsa zverstva, ki so jih počenjali nacisti, ne smejo biti nikdar pozabljena. Herojstvo naših ljudi, ki so dali svoja življenja za svobodo, naj bodo svetel zgled odločnosti in patriotizma.« Branko Koman

»... Muzej je lepo urejen in tudi dosti dokumentiran. Vendar so tudi razne pomanjkljivosti dokumentacije.« Urbane

»V teh zaporih, odnosno bukerjih, so bili samo naši pošteti, napredni ljudje. Zato ni pravilno, da so med dokumentacijo, skupno z našimi heroji tudi slike izdajalcev in gestapovcev...« Miro Mihavec, Šutna

»Zahvaljujem se vsem, ki so se potrudili in zbrali toliko dokumentov o prestanih grozotah ljudi, ki niso hoteli biti sužnji fašizmu... Iz vsega tega se moramo zmeraj spominjati in učiti, da se nam kaj takega v naši domovini nikdar več ne zgodi.« (podpis nečitljiv)

»Muzej grozot, brez primere, je vzorno urejen in je resen opo-

min poznejšim generacijam. Menim, da bi morala biti celotna tukajšnja graščina spremenjena v muzej. Bil sem priča osvoboditve Begunj in 560 mučnikov.« Perun

(podpis nečitljiv)

»Nikdar ne smemo pozabiti grozodejstva nacifašizma. Učimo mladino, da bo to spoznala in sovražila. Ta muzej pa lahko veliko prispeva k temu.« Neradja Kamperelić, Beograd

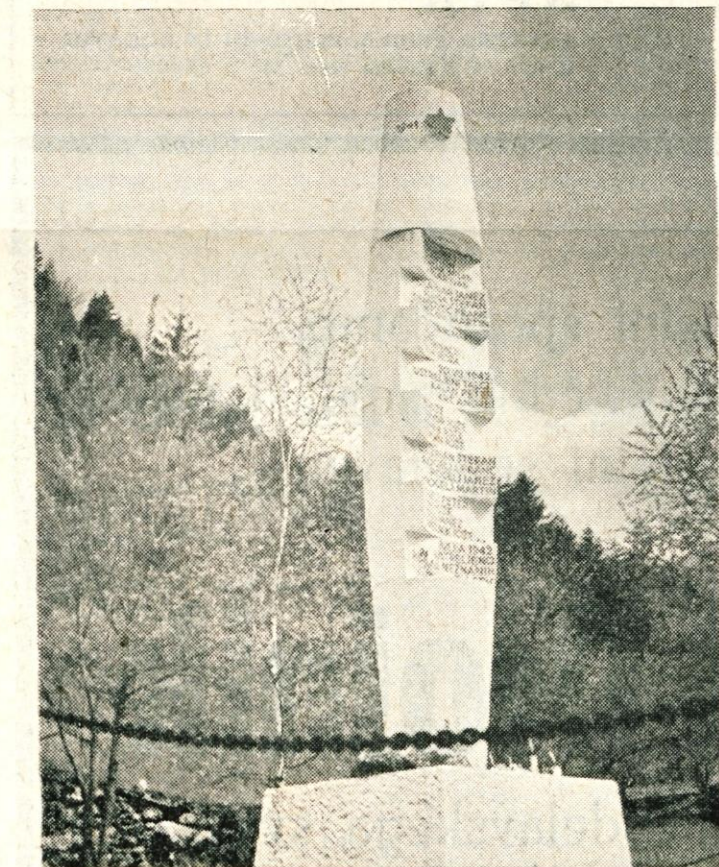
»Človek ostane brez besed pred dokumentacijami podivjanosti predstavnikov višje rase.« (podpis nečitljiv)

»Kdor je to preživil, ne bo tega pozabil. Najvažnejše pa je, da se to prikazuje mlajšim, da jih zgodovina ne bi prehitela, kajti znaki ponekod niso najboljše.« (podpis nečitljiv)

»Ogledala sem si vse celice. V eni sem našla tudi podpis svojega očeta. Muzej je urejen zelo lepo.« Metka Krivec

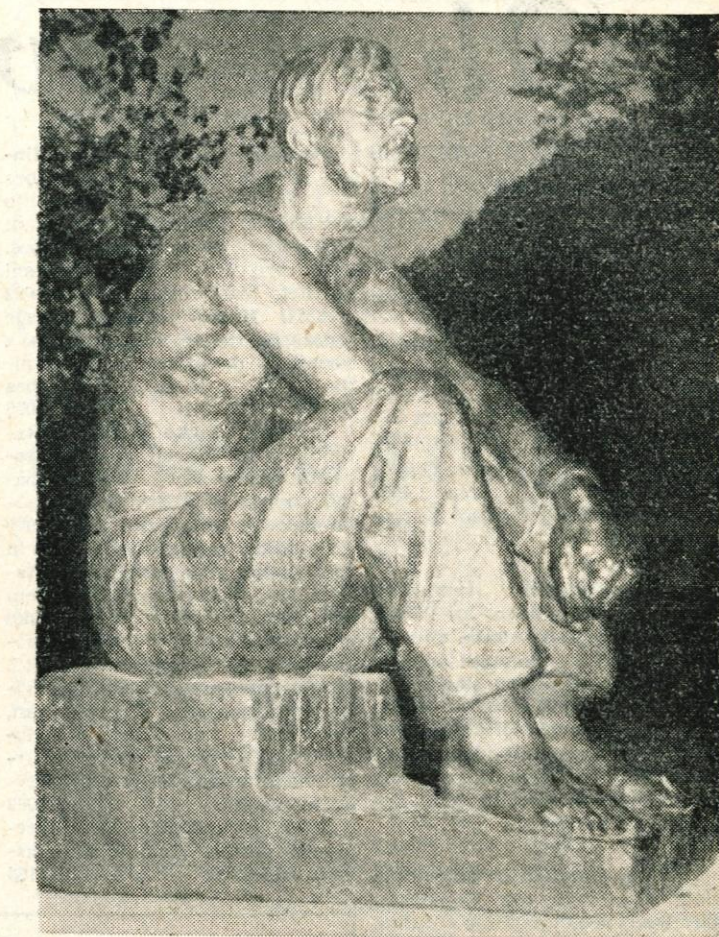
»Jaz sem prišel sem, da bi pokazal sinu, kaj so z nami počeli fašisti.« — »Jaz pa si hočem vse to zapomniti.« Oče Peter Doda in sin Jože

»Vsak, kdor ljubi svojo zemljo, mora obiskati ta muzej, da ne pozabi, kaj se je zgodilo z njegovim narodom.« (podpis nečitljiv)

Spomenik žrtvam v Kokri je lep primer trajnega objekta, sestavljenega iz kamnov

»Poklonimo se spominu žrtv za svobodo! Utrjujmo pot lepšim odnosom med ljudmi in do stojanstva!« (podpis nečitljiv)

Spomenik na begunjskem vrtu pretresljivo ponazarja trpljenje in tudi ponos talcev

»Najpretresljivejši muzej NOB, kolikor sem jih videla.« Jesenka Baškarad, Travnik

»Grupa esperantistov iz Avstrije, Francije in Jugoslavije

»Za tako dobro urejen muzej, menim, da bi bilo treba več propagande. O tem muzeju vedo ljudje zelo malo.« Janez Debevec

in tako naprej in tako naprej. Listi debele knjige so popisani s pripombami in predlogi za nadaljnjo izpopolnjevanje muzeja, polni vtisov tega kraja in obsodbe nekdanjih grozot. Nekateri izražajo zaskrbljenost nad ponovnim oživljanjem Hitlerjevih generalov, drugi pravijo, da smo preveč popustljivi do nekdanjih okupatorjev, tretji tugobno obujajo bridke spomine tistih dni, drugi zopet menijo, da vse te stvari danes ne znamo pravilno in zadostno prenašati na mladino. Tisoč obiskovalcev, tisoč pripomb, tisoč vtisov, toda — ena sama obsodba.

Hkrati pa še nekaj pripomb na samo organizacijo in ureditev Muzeja. Prenekateri, zlasti tisti, ki so bili tam zaprti, pripominjajo, da so celice, v katerih je danes muzej, ob vsej ureditvi postale preveč »hotelske« in ne dajejo vtisa nekdanjih mučilnic. Ob tem mnogi zlasti obžalujejo, da so bile celice prepleškane, s čimer so zlasti zabrisani tisočeri znaki mučenja, podpisi in zadnja izročila na smrt obsojenih talcev itd. To je res nepopravljiva škoda.

Mnogi bi tudi raje videli sliko Hitlerja z njegovimi glavnimi krvniki in gestapovci z Bleda, Skofje Loke in Kamnika, kvečjemu neke na hodniku, nikakor pa ne v celici poleg slike narodnega heroja Toneta Tomšiča in drugih talcev. Drugi zopet pripominjajo, da bi bilo zaželeno več gradiva iz koncentracijskih taborišč. Končni vtis celotnega, kratkega pregleda tega muzeja pa je, da skoraj preskromno prikaže veličino trpljenja in junaštva naših ljudi v zaledju. Posamezne slike in pisma so res pretresljiva in močno ganejo vsakega obiskovalca. Toda ob tem se človek ne more otrést vtisa, da se prehitro znajde v zadnji sobi in je v dobri četrt ure vse videl.

Morda bi nadaljnje izpopolnjevanje tega muzeja in urejevanje celotnega okolja v Begunjah in v Dragi našlo v pripombah obiskovalcev potrebne sugestije.

K. Makuc

KOMEMORACIJE IN PRIREDITVE OB DNEVU MRTVIH

SKOFJA LOKA

Pred domom ZB bo v torek, 1. novembra ob 10. uri, svečana komemoracija. Sodelovala bo mladina, JLA in druge organizacije in društva.

Vsi spomeniki in plošče v Poljanski dolini bodo okrašeni.

KRANJ

Ob Dnevu mrtvih pripravljajo posebne komemoracije v Naklem, Stražišču, Senčurju in na Visokem.

RADOVLJICA

Svečana komemoracija bo v Dragi 1. novembra ob 9. uri. Ob 10. uri isto dopoldne bo komemoracija na graščinskem vrtu v Begunjah, ob 11. uri pa v Radovljici, kjer bodo podjetja in organizacije polagale vence.

TRŽIČ

Glavna komemoracija bo v torek, 1. novembra ob 9. uri, na domačem pokopališču pred skupnim grobom padlih borcev. Komemoracije s polaganjem vencev so predvidene tudi v Križah, Kovorju ter pred spomenikom v Podljublju.

JESENICE

Osrednja komemoracija padlim borcem bo v torek,

1. novembra ob 13. uri, na domačem pokopališču. Krajevni odbori ZB organizirajo komemoracije, krasitve grobov in spomenikov po vseh krajih občine.

BLED

Osrednja komemoracija, ki jo organizira občinski odbor ZB ob sodelovanju z drugimi družbenimi organizacijami in kulturnimi društvi, bo na Dan mrtvih, 1. novembra ob 9. uri dopoldne, na domačem pokopališču.

BOHINJ

Na bistriškem pokopališču bo posebna komemoracija posvečena vsem padlim borcem in žrtvam. Komemoracija pripravlja odgagnacija ZB tudi ob plošči padlim borcem v Srednji vasi.

ZIRI

Na skupinskem grobu na domačem pokopališču bo osrednja komemoracija v počastitev padlim borcem in žrtvam. Vence in šopke bodo položili k vsem spomenikom, spominskim ploščam in obeležjem NOB.

ZELEZNIKI:

Ob Dnevu mrtvih bodo posebno okrasili skupno grobišče na domačem pokopališču in tudi vse pomembnejše spomenike in druge zgodovinske kraje iz naše revolucije.

Obveščevalec

mali oglasi

PRODAM

Ugodno prodam posestvo v neposredni bližini Kranja. Černe - Kranj, Partizanska 10

Zeleso - jeklo raznih dimenzij in dobro ohranjen brusilni stroj zaradi opustitve kovaške delavnice prodaja KZ Log pri Šk. Loka 4087

Ugodno naprodaj šupa. Ogled: Kopaliska 37, Škofja Loka 4036
Prodaja Volkswagena. Krnica številka 52, Zgornje Gorje (Bled) 4105

Poceni prodaja: kuhinjsko oropje, skoraj novo za 20.000, žensko italijansko kolo z otroškimi sedelci, komplet, modre barve, v zelo dobrem stanju, železno peč za 2000, plašč - kožuha za 10.000, balonski plašč za 8000. Naslov v oglasnem oddelku 4121
Prodaja radioaparata, znamke »Kraš« in tehnično za 300 kilogramov. Ljubljanska 3, Kranj 4122

Prodaja mizo in 2 tapetirana stola - orohov les. Kopaliska, številka 14c, pritličje desno, Kranj 4123

IZGUBLJENO

Denarnico z osebno izkaznico sem izgubila od Potrošnika do avtobusne postaje. Poštenega najditelja naprošam, naj jo vrne na nagrado v osebni izkaznici 4120

KUPIM

Kupim moped Colibri Puch, na zaganjač. Srebotnjak, S. Gregorčiča 6, Radovljica 4124

RAZNO

Plesni orkester za Silvestrovo v več sestavah rabi za svoje obrate trg. podjetja »Delikatesa« Kranj. Pismene ponudbe s pogoji poslati najkasneje do 10. novembra 1960 na upravo podjetja 4091

Mladinci, mladinke - mladinski ples! V nedeljo, 6. novembra t. l. in potem vsako naslednjo nedeljo ob 16. uri bo v dvorani Delavskega doma mladinski ples. Igra priznani Kranjski plesni kvintet. Vabljeni! 4092

AMD Kranj obvešča šoferje amatere, da se vrši zamenjava voznih dovoljenj za zamudnike 3., 5., 7., 8. in 9. novembra od 15. do 18. ure 4096

Fotograf Slavko Vengar v Radovljici je preselil svoj Fotoatelj v svojo novo hišo - Kopaliska ulica, v bližini »Partizana« ob poti na ambulanto 4099

Po daljši specializaciji doma in inozemstvu sem odprl lastno tapetniško delavnico. Izdelujem hitro, solidno in poceni klubske garniture, kavče, otomane, naslanjače, vzmetnice, žimnice itd. Izvršujem vsa tovrstna popravila. Se priporočam! Krupak Ivan, Tapetništvo, dekoracije, Vodopivčeva 19, Kranj, nasproti trgovine »Samopostrežba« pri Savskem mostu 4063

Šofer, ključavničar želi spremeniti službo. Naslov v oglasnem oddelku 4125

Samostojno gospodinjstvo srednjih let išče dvočlansko družino. Plača po dogovoru. Primožič Avgustin, mizarstvo, Tržič 4126

objave

ALI ZNATE FOTOGRAFIRATI

Zdaj je pravi čas, da se naučite. Toto-amaterski klub Kranj prireja:

- seminar za odrasle,
- tečaj za odrasle,
- tečaj za mladino,
- tečaj za barvno fotografijo,
- kino tečaj.

Potrebna obvestila in prijave sprejema tovarišica Pegamova v lokalni LT - Koroška cesta 4, ob delavnikih razen sobote od 13. do 15. ure.

Vabi odbor

Foto-amaterski klub Kranj obvešča svoje redne člane, da so sestanki vsak četrtek ob 18. uri v novih prostorih (Delavski dom). Za vsak sestanek bo pripravljen kratek program.

PRODAMO ZA PODJETJE NERABNA IN ODVIŠNA

osnovna sredstva

- šivalne in pletilne stroje
- kosmatilni in vrtni stroj
- elektromotorje in jermenice
- cisterno - kotel 1000 litrov
- črpalke, akumulatorje
- amortizerje, peči
- itd.
- ter razni pomožni material

Seznam, vsega prodaja namenjenega materiala lahko dobite na vpogled in izvršite ogled predmetnega materiala in osnovnih sredstev od 2. 11. do 10. 11. 1960 vsak dan razen v nedeljo od 7. do 15. ure, na sedežu podjetja:

ŠPIK

TOVARNA PERILA, PLETENIN IN ROKAVIC
K R A N J Savska cesta 14

Žalostni sporočamo,
da nas je za vedno zapustil naš
dolgoletni sodelavec

Ivan Osojnik

predsednik delavskega sveta

Nepozabnega pokojnika
bomo na njegovi zadnji poti
spremili 1. novembra 1960
ob 15.15 uri izpred križišča
na pokopališče v Kranju

Uprava trgovskega
podjetja „Kokra“ - Kranj
Upravni odbor in
delavski svet
ter celotni kolektiv

Na prvem naslednjem sestanku, dne 3. novembra 1960, bo obravnavana tema »Slikanje portreta«. Temo bo obdelal tovariš Marenčič Janez.

Odbor

OBVESTILO

Vabimo vse diplomirane ekonomiste, komercialiste, ekonomske tehnike in gospodarske javne delavce, da se udeležijo Ustanovnega obnega zbora društva ekonomistov v Kranju, ki bo v četrtek, dne 3. novembra 1960 ob 16.30 popoldne, v dvorani Kluba gospodarstvenikov v Kranju, Prešernova ulica 11/I.

Pričakujemo, da se boste v čim večjem številu udeležili ustanovnega zbora in s tem pripomogli k čim boljšemu delu zbora.

Iniciativni odbor

OBVESTILO

Obveščamo člane Kluba gospodarstvenikov, da bo v petek, dne 4. novembra 1960 ob 17. uri popoldan v klubski dvorani v Kranju, Prešernova ulica 11/I predavanje

»Značilnosti osnutka zakona o bankah in kreditu«

Predaval bo tov. Grlec Konrad, pomočnik generalnega direktorja NB FLRJ, centrala za Slovenijo

Vabimo gospodarsko-politične delavce, da se udeležijo predavanja.

Tajništvo Kluba

kino

KINO

Jesenice »RADIO«: 1. in 2. novembra ameriško italijanski film GOLA MAJA, 3. in 4. novembra ameriški film DVANAJST JEZNIH MOZ

Jesenice »PLAVZ«: 31. oktobra in 1. novembra italijanski barvni film ŠKANDAL NA PLAZI, 3. in 4. novembra ameriški barvni film GOLA MAJA

Radovljica: 1. novembra ameriški barvni film NEPRICAČOVANA LJUBEZEN, predstave ob 18. in 20. uri in 2. novembra isti film, predstave ob 17.30 in 20. uri, 3. novembra zahodno nemški film TRIJE IZ VARIETEJE, predstava ob 20. uri

Kranj »STORŽIČ«: 31. oktobra ameriški barvni film SLAB DAN V BLACK ROCKU matineja ob 10. uri, ameriški barvni film STAREC IN MORJE, isti film 1. in 2. novembra predstave ob 15., 17., 19. uri, predpremiere italijanskega filma PRECEP, 31. oktobra ob 21. uri, 1. novembra ameriški barvni film ZIGOSAN, matineja ob 10. uri, premiera angleškega filma OPERACIJA AMSTERDAM ob 21. uri, 2. novembra ameriški barvni film ZIGOSAN, matineja ob 10. uri, 3. in 4. novembra angleški barvni film DOKTOR BREZ DELA, predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri, 3. in 4. novembra ameriški barvni film STAREC IN MORJE, matineja ob 10. uri

Primskovo »TRIGLAV«: 31. oktobra ameriški film JUTRI BOM JOKALA, predstave ob 18. in 20. uri, 1. novembra ameriški barvni film ZIGOSAN, predstave ob 16., 18. in 20. uri, 3. novembra angleški film OPERACIJA AMSTERDAM, predstava ob 19. uri

Strazišče »SVOBODA«: 31. oktobra ameriški barvni film ZIGOSAN, predstave ob 18. in 20. uri, 1. novembra premiera angleškega filma OPERACIJA AMSTERDAM, predstave ob 16., 18. in 20. uri, 3. novembra ameriški barvni film STAREC IN MORJE, predstave ob 18. in 20. uri

Naklo: 31. oktobra ameriški barvni film DIVJA LETA, predstava ob 19. uri, 1. novembra slovenski film TRI ČETRTINE SONCA, predstave ob 17. in 19. uri, 2. novembra angl. film OPERACIJA AMSTERDAM, predstava ob 19. uri

Cerkije »KRAVEČ«: 31. oktobra slovenski film TRI ČETRTINE SONCA, predstava ob 19.30. uri, 2. novembra angleški barvni film DOKTOR BREZ DELA, predstava ob 19.30. uri

Škofja Loka: 1. in 2. novembra italijanski film GENERAL OD ROVERA, predstave ob 18. in 20. uri, 4. novembra ameriški film LJUBEZEN POPOLDNE, predstave ob 18. in 20. uri

Kamnik: 31. oktobra ameriški barvni film POSLEDNJI VAGON, predstava ob 20. uri

Duplica: 1. novembra ameriški barvni film DIRKA ZA SONCEM, predstava ob 18. uri, 2. in 3. novembra isti film, predstava ob 19. uri

gibanje prebivalstva

V KRANJU

Poročili so se:

Cvek Stanislav, ključavničar in Teršek Neža, tkalka, Pirc Maksimilijan, ključavničar in Stritar Silva, frizerka, Žitnik Jožef, ključavničar in Pogačar Franciška, tov. delavka, Kotnik Pavel, tov. delavec in Povšnar Ana, predilka, Vidmar Janez, gumar, delavec in Rozman Cecilija, šivilja, Aljančič Anton, gaterist in Babič Marija, kmečka delavka, Drinovec Marjan, delavec in Onišak Jožefa, tkalka, Eržen Janez, čevljarski pomočnik in Belehar Ana, tkalka, Kaštrun Alojzij, strojni ključavničar in Zvegelj Stefanija, delavka, Fajfar Ciril, pleskar in Belehar Albina, tov. delavka, Knapič Stanislav, šofer in Šunkar Ivana, tkalka, Virčič Viktor, tesar in Draksler Marija, tkalka, Lombar Ivan, šofer in Zlate Ana, čevlj. prešivalka, Krajnik Ciril, kmet in Draksler Ivana, tkalka, Likozar Stanislav, delavec in Jane Marinka, prešivalka, Jerkič Bogomir, strojni vrtnalec in Kristan Ivana, brusilec, Kmetič

Karel, mehanik in Škerbec Marija, pletilja, Bratuša Anton, dimnikar in Rant Marjeta, strugarka, Wallnöfer Gottfried, delavec in Zibert Roza, gospodinja, Kavčič Viktor, čevljar in Justin Julijana, uslužbenka.

Rodile so:

Vrhovnik Alojzija - dečka in deklko, Gantar Marija - deklko, Šmid Marija - deklko, Gregorin Cecilija - deklko, Jenko Ana - deklko, Zibert Helena - deklka, Arzenšek Alojzija - dečka, Stojčič Marija - dečka, Sterbenk Marčeta - deklko, Sušnik Ana - dečka, Burjak Marijana - dečka, Prislav Zdenka - deklko, Kalan Ivana - deklko, Knific Franciška - deklko, Ahac Franciška - dečka, Podjed Ana - deklko, Eniko Ana - deklko, Fister Alojzija - deklko, Eržen Marija - deklko, Bergant Jožica - dečka, Sturm Franciška - dečka, Puch Milica - deklko, Močivnik Stanislava - deklko, Mušič Jožefa - deklko, Pirc Ljudmila - dečka, Traven Marija - dečka, Kert Marjeta - dečka, Romić Ivana - dečka, Krajnik Ana - deklko, Zbogor Marijana - dečka.

Umrli je: Kotlovšek Marija, gosposinja, stara 58 let

NA JESENICAH

Poročili so se:

Pristov Peter, obratni električar in Ulčar Jerica, frizerka, Žbul Franc, žerjavovodja in Kurtoča Helena, delavka, Bajrekarjevič Mustafa, tov. delavec in Plivac Hašima, delavka, Jeraša Alojzij, kovinostugar in Luskovec Jelena, bančni pripravnik

Rodile so:

Zaimovič Fatima - deklko in dečka, Sorli Marija - dečka, Bergant Jožica - deklko, Jakopič Terezija - dečka, Renier Jožefa - dečka, Koren Marjeta - dečka, Golob Albina - deklko, Bremec Valerija - dečka, Rozman Ana - deklko, Zeme Marija - deklko, Faganek Ljudmila - dečka, Oman Katarina - deklko, Ferčej Martina - dečka, Pintar Antonija - deklko, Dovžan Francka - deklko, Petrič Francak - dečka, Babič Pepca - deklko, Gider Marija - dečka, Gaberšek Marija - deklko, Troha Bernardka - dečka, Maček Alojzija - dečka, Osredkar Rozka - deklko, Hrovat Ida - dečka, Merljak Stanislava - deklko, Kunčič-Pečnik Ivica - deklko, Koselj Francka - dečka, Lužnik Marija - deklko, Berlogar Jožefa - dečka, Kersnik Marija - deklko, Vidic Zofija - deklko, Kazič Neva - deklko, Balek Vida - dečka, Komac Angela - deklko, Palovšnik Karolina - deklko.

Umrli so:

Kobal Peter, star 76 let, Miklavčič Janez, star 34 let, Vizjak Srečko, star 68 let, Oblak Leon, star 24 let, Beguš Ivana, stara 71 let, Stular Boris, star 1 leto, Simončič Ivan, star 68 let, Svab Stanislava, stara 2 leti.

PRAVNI NASVETI

V. P., Jesenice

VPRAŠANJE - Dokončali ste srednjo strokovno šolo in se sedaj nameravate zaposliti, zanima vas ali vam pripada otroški dodatek.

ODGOVOR - V skladu s 27. členom uredbe o otroških dodatkih (Uradni list FLRJ, št. 36/55) pridobijo osebe, ki dokončajo srednjo strokovno šolo, pravico do otroškega dodatka z dnem, ko nastopijo službo.

A. T. Zimopreja - Kranj

VPRAŠANJE - V koliko ima delavec pravico do plačila za izgubljene ure pri zdravniškem pregledu pri podjetju, kjer ni ambulante.

ODGOVOR - V podjetju, ki nima lastne ambulante, se praviloma opravi zdravniški pregled v popoldanskem času, ko je ambulanta odprta, le nujni primeri so upravičeni do zdravniškega pregleda v delavnem času. Isto velja za specialne preglede, če se isti lahko vršijo v popoldanskem času, v kolikor zdravnik drugače ne odredi.

H. G., Škofja Loka

VPRAŠANJE - Nastopili ste službo pri podjetju in to na preizkušnjo. Zanima vas, koliko časa traja ta.

ODGOVOR - V skladu s 135. členom zakona o delovnih razmerjih (Uradni list FLRJ, št. 53 iz leta 1957) se delovno razmerje lahko sklene na preizkušnjo, kateri rok pa ne sme trajati dalj kot 30 dni.

V. M., Jesenice

VPRAŠANJE - Imate interes, da bi bili seznanjeni z oporoko, ki je bila predložena sodišču za bodočo zapuščinsko obravnavo.

ODGOVOR - V skladu s 207. členom zakona o dedovanju (Uradni list FLRJ, št. 20/55) se pri razglasitvi oporoke navzoči dediči, voliljojemniki in druge prizadete osebe in lahko zahtevajo njen prepis.

L. V., Bohinj

VPRAŠANJE - Imate sina, ki bi se rad zaposlil v podjetju. - Dopolnil je 14. leto starosti, vendar je bil sprejem v službo zavrnjen, ker je premlad.

ODGOVOR - V skladu s 128. členom Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list FLRJ, št. 53 iz leta 1957) je pogoj, da kdor sklene delovno razmerje, da ima 15. let in da je zdrav.

Z. K., Škofja Loka

VPRAŠANJE - Radi bi izročili posestvo sinu, sam bi si pa izgovoril preužitek. Zanima vas, ali je za to kaka ovira.

ODGOVOR - V skladu s 122. členom Zakona o dedovanju (Uradni list FLRJ, št. 20/55) napravite pogodbo o dosmrtnem preužitku, ki mora biti pismena, podpis pa uverjen od sodišča in sodnik seznanj stranke z vsebino.

Z. K., Kranj

VPRAŠANJE - Stanujete v bloku, v katerem stanuje stranaka, ki ponoči dela nemir. Stalno se prepira z vami in ostalimi strankami, zanima vas, ali lahko hišni svet odpove stanovanje.

ODGOVOR - V skladu s 136. členom točka 2. Zakona o stanovanjskih razmerjih (Uradni list FLRJ, št. 16/59) lahko hišni svet odpove stanovanjsko pogodbo stranki, ki ovira druge stanovalce v mirni uporabi stanovanja.

V. Z., Škofja Loka

VPRAŠANJE - Sin se uči kot vajenec, dopolnil je 18. leto starosti, zanima vas, do katerega leta je upravičen do otroškega dodatka.

ODGOVOR - V skladu s 18. členom uredbe o otroških dodatkih (Uradni list FLRJ, št. 36/55) pripada vajencu otroški dodatek do konca šolanja, toda najdalj do konca koledarskega leta, ko dopolni otrok 19. leto starosti.

B. V., Bled

VPRAŠANJE - Ste lastnik dvostanovanjske hiše, nameravate pa prodati eno stanovanje. - Zanima vas, ali je to možno.

ODGOVOR - V skladu s 2. členom zakona o lastnikih na delih stavb (Uradni list FLRJ, številka 16/59) je možna prodaja in nakup posameznih delov stavb ter se lahko izvrši zemljiško-knjižni prepis.

Se nadalje bo deževno in hladno. - V višjih legah sneg.

Čiril Kosmač

Sla po življenju

Pod oknom je rasel divji kostanj. Moral je biti precej debel, star in visok, da so njegove veje segale do drugega nadstropja. V svoji rasti k soncu iz teme jetniških dvorišč je pognal mladiko mimo mojega okna. Ta mladika je bila živa, majniška v maju. Na njej je bilo štirinajst žez izrabljenih lističev, štirje pa so bili še zabubljeni v temnorjavih smolnatih popkih. V nekaj dneh se bodo tudi ti nasrkali sončnega soka in razgnali temnorjavi obod, kakor piščeta lupino in se razpihnili. V razpihnili so se. Bili so majhni, svetlozeleni, podobni na pol odprtim otroškim ročicam. Okrenili so se proti soncu kakor otrok k materi. Vsako jutro je bilo v njih nekaj rosnih kapljic. Ob vzhodu, ko sonca nisem videl, je v vsakem biseru zagorelo majhno drobno sončece. Prvega maja sem ta sončeca preštel; naštel sem jih sedeminpetdeset. Lističi so rasli z neverjetno naglico. Vsako jutro so bili širši, zelena barva temnejša. Opazoval sem jih vsak dan, poznal sem vsakega posebej. Če bi jih potrgali in mi jih naložili na slamnajočo, bi natančno povedal, v kakšnem vrstnem redu so rasli na mladiki. Z njimi sem doživljal tudi svojo pomlad: staro tepko pred našo hišo na Tolminskem, lipo za hlevom in očeta, ki zdaj na pomlad s kropom poliva star lesen plug, da bi se ne klesala lemež in črtalo. Tudi o svoji prihodnosti sem ugibal z njimi. Bil sem trdno prepričan, da bodo prej doživeli in odpadli kakor bom izpuščen iz ječe.

Mihail Solohov

CLOVEKOVA USODA

Devetindvajsetega junija zjutraj mi je moj major ukazal, naj ga popeljem iz mesta v smeri proti Trošnjici. — Tam je vodil gradnjo utrd. Odpeljala sva se. Major je na zadnjem sedehu spokojno drmal, meni pa toliko, da mi ni srce poskočilo v prsih. Vozil sem naglo, toda izven mesta sem zmanjšal plin, potem pa sem ustavil avtomobil, stopil ven in se razgledal: daleč zadaj sta vlekla dva tovornjaka. Izvlekel sem utež in bolj na široko odprl vrata. Debeluh se je vrgel nazaj na naslanjač sedeža in posmrčaval, kot da je doma pri ženi. No, in sunil sem ga z utežjo v levo senco. Glava mu je omahnila. Za vsak primer sem ga sunil še enkrat, toda nisem ga hotel pobiti do smrti. Moral sem ga pripeljati živega, kajti našim bo moral marsikaj povedati. Iz usnjenega toka sem mu potegnil parabolo, jo vtačnil v svoj žep, delovno obleko sem zahteval za naslonjalo zadnjega sedeža, telefonsko žico sem ovil okoli majorjevega vratu in jo privezal z vzolom za kljuko. To pa zato, da bi se pri nagli vožnji ne zvalil s sedeža. Kar najhitreje sem si s težavo oblekel nemški vojaški plašč in čepico, no, in potem sem pognal avtomobil naravnost tja, kjer so tla hrumela in kjer se je bila bitka. Nemške prednje postojanke so se pojavile med dvema lesenima bunkerjema. Iz zaklona so poskakali možje z brzostrelkami, jaz pa sem zanašal zmanjšal hitrost, da bi videli, da peljem majorja.

A. de S. Exupéry

Verujem

Verujem, da ima spoštovanje človeka za posledico zgolj eno stvar — kajti svoj red gradi na podobnosti. Enotnost bitit zamejuje z istovetnostjo njenih delov. Ruši katedralo, da bi razvratil njene kamne. Bojeval sem bom torej zoper slehernika, ki bi hotel šegam vsiliti posebno človeku, narodom poseben narod, rasam posebno raso in mislim posebno miselnost. Verujem, da edino prvenstvo človeka utemeljuje enakost in svoboda ter njun smisel. Verujem v enakost človekovih pravic in slehernem individuu. In verujem, da obstaja svoboda v vzponu človeka. Enakost ni istovetnost. Svoboda ni v oblastnosti individua nad človekom. Bojeval se bom zoper slehernika, ki

Kakor vsako jutro, tako sem tudi petnajstega maja ob sončnem vzhodu nasrkal skočil s postelje, da bi opazoval majhna sonca v biserih na mojih listih. Bilo je zlato jutro, kakor pravimo. In v tem zlatem jutru sem takoj opazil, da se je list, ki je samo s konico gledal izpod motnega stekla, stresal v rahlih nenakomernih sunkih. Vsi drugi so mirovali v soncu. Vznemiril sem se. Če bi zapihal piš, bi se zazibali vsi, sem sklepal. Kje je vzrok, je rinilo vprašanje vame. Popolnoma sem pozabil, da sem se predčasno dvignil iz postelje. Spenjal sem se kvišku in zvijal vrat na vse načine, da bi si lahko ogledal ves list in odkril vzroke njegovega nemira. — Bil sem tako zamaknjen, da nisem slišal, kdaj so se odprla vrata. Vstopil je ječar Cesare, mi položil roko na ramo in skoraj proseče dejal, naj ležem.

S Cesarjem sva imela svoje račune. Živela sva v kombinaciji, kakor smo takrat rekli v ječi. Ko so mi od doma poslali velik kos sira, sem prosil Cesarja, naj mi ga razreže. Cesare se je nasmehnil in odnesel sir. Vrnil se je še po dobri uri. Ves kos mi je razrezal na drobne kocke. Tega sem bil kar nekam vesel. Takoj sem sedel na posteljo in začel preganjati neskončni dolgčas, da sem skušal kocke spet sestaviti v kos. Mučil sem se vse dopoldne — in ko sem proti večeru spravil kocko h kocki, je manjkala približno polovica iz sredine.

Že ko sem se popoldne ukvarjal s tem delom, je Cesare večkrat pogledal skozi okence. Ko sem pa stvar uredil in je sredi moje postelje zevala velika luknja v kosu sira, je odprl vrata in me vprašal, kaj počenjam.

»O nič,« sem dejal, »samo čudim se, ker nisem vedel da ima pri vas sir iste lastnosti kakor kafa: če pride na zrak, skopni.«

Cesare je nekoliko pomolčal, potem pa je vprašal: »Ali me boste ovadili?«

»Ne vem,« sem zmignil z rameni.

»Odkrito vam rečem, da ni vredno,« je dejal. »Dosegli ne boste nič. Vtaknili vas bodo v podzemlje, ker ste se drznili državnega uradnika sumničati tativine. In jaz bom seveda priča, oziroma bom moral pričati zoper vas. Ko bodo za vami zaloputnili vrata, me bodo poklicali v pisarno ter mi odtrgali polovico plače. Tako delajo v takih primerih.«

Molčala sva oba.

»Kupil vam bom sira,« je nato Cesare pretrgal nerodni molk. »Saj veste, tri otroke imam in ženo. Pomislite. Hvaležni vam bodo.«

Nisem ga ovadil, kar niti nisem nameraval. Vedel sem, da sva oba siromaka. Od takrat sva živela v kombinaciji.

Tako me je tudi petnajstega maja Cesare samo opozoril. Pokimal mi je in odšel, jaz pa sem spet položil svoje kosti na slamnajočo. Zastrmel sem se v okno in nestrpno čakal, kdaj bo jetniški zvonec s svojim razbitim in rezkim glasom prekal jutranjo tišino in zateglo golobje gruljenje, ki me je še iz koprskih kaznilnice močno spominjalo na stokanje jetnikov, ki so jih mučili.

Ko je ob sedmih pozvonilo, sem takoj planil na noge in skočil k oknu. List se je še vedno tresel, toda vzroka še nisem mogel odkriti. Odpravil sem se na svojo vsakdanjo pot, to se pravi, da sem korakal po celici: štiri korake od okna do vrat, štiri korake od vrat do okna. — Skoraj vselej sem se ustavil pri oknu in pogledal v list. Tako sem hodil ves dan. Prav posebno pa sem priostril pogled, ko je ob pregledu celice ječar razbijal s kosom železa po križih v oknu. Videl nisem nič.

Dan se je nagibal v večer in o prvem mraku sem videl. Izza motnega stekla se je prikazala glava gosnice. Najprej rilček, potem dve vretenci, ki sta tvorili močan tilnik, in trije pari ostrih nog. Pritisnil sem glavo tesno k mreži in še danes vem, da mi je glasno razbijalo srce. Gosnica je opletala s svojim rilčkom ter grizla in požirala. — List je kar kopnel. Ko se je zmračilo, se je prikazala vsa. Z zadnjimi debelejšimi nogami se je držala na objedenem pečlu.

Zdaj je bilo več življenja pred mojim oknom. Toda s tem življenjem je prišel tudi boj. Gosnica je bila vsekakor bolj živa kakor drevo: imela je rilček, imela je noge, skratka, živela je, kakor pravimo. Opazoval sem jo dva dni. Poznal sem jo prav natančno.

Ko je pospravila prvi list, se je umaknila na vejo in se odpravila po mladiki kakor po mostu k drugemu listu. Zdelo se mi je, da je trepetal pred usodo, ki ga je čakala. Stisnil se je sam vase. Vse je kazalo, da bi bil rad majhen in neviden.

Bil je večer. Nebo je bilo rdeče in nisem vedel, kje zahaja sonce. Kako nestanovitven je človek in kako do kraja izgubljen, ko so potrpane vse njegove niti z naravo.

Povzpelj sem se kvišku in strmел v gosnico. In kakor se včasih zgodi, ko drži človek svinčnik tik pred očmi in strmi na oddaljen hrib, da se svinčnik kar naenkrat odmakne in zraste v ogromen steber na oddaljenem hribu, tako se je takrat odmaknila od mene kostanjeva mladika. Čez Garibaldijev spomenik vrh Glanica se je poglelo debelo deblo z dvanajstimi širokimi listi, ki so bili kakor zelene rjuhe. Po drevesu pa je lezla velika predpotopna žival in požirala te ogromne liste. Takrat sem videl, kako velika je vsaka drobna in neznatna borba. Vame se je započelo vprašanje: gosnica bi požrla vse liste in kaj potem. Kje bo potem življenje, ko bo enega življenja kraj. Eno samo ne živi. Zdaj je še čas. — Treba se je odločiti: gosnica ali drevo. Obe ne morem imeti, ker tu življenje žre življenje. (Iz moje doline)

»Najdražje, kar ima človek, je življenje. Samo enkrat mu je dano in mora ga preživeti tako, da bi ga nikoli ne peklo, da je živel zaman in bi se mu nikoli ne bilo treba sramovati podle in malenkostne preteklosti ter bi si na smrtni postelji lahko dejal: »Vse življenje, vse sile sem dal v borbi za najlepše na svetu — za osvoboditev človeštva.«

Juš Kozak — BLODNJE

Ivan Cankar

GOSPOD STOTNIK

Dokaj časa je že, da so zadožile moje sanje in pač sanje vsakega človeka čisto novo, prav posebno lice. Nič več niso puste blodnje, bežne megle, ki se brez smisla in vzroka prelivajo druga v druga ter se nazadnje razpuhte v nič. Niso več tiste sanje, ki jih človek zjutraj strmeč ugleda z zaspnimi očmi ter na pol smehljaje, na pol jezen zamahne z roko: »Vrag vas vzemi, od koder vas je dal!« — in nato smešno grozno odkobalijo v brezno, kakor se ob rani zarji škratje poskrijejo v gozd. Sanje, ki jih sanjam zdaj jaz in ki jih sanjaš ti, so senca prave resnice; pač so oblike strahotno povečane, nadvse čudno pokvečene in skrivenčene, toda resnica le ostane, spoznaš jo koj in srce ti je žalostno.

Hladno jesensko jutro je bilo, megle so se vlačile po dolini in se plazile ob strmih rebrih gora, na vrhovih se je v žarkih zgodnje zarje belil prvi sneg, ki je bil zapadel ponoči. Nebo je bilo jasno; še se je spominjalo na polnočni sneg in na mrzle jutranje zvezde, ali že je čakalo sonca.

Gledal sem skozi okno; to okno še nikoli ni bilo umito, zato sem gledal kakor skozi pajčolan, razločil pa sem natančno vse, kar se je godilo pred menoj; tudi glasovi so bili v čistem jutranjem zraku tako jasni, da sem slišal in razumel vsako besedo. Dvorišče je bilo za ped na visoko posuto s črnkastim prahom, ki se je bil čez noč spremenil v mastno blato; s prav takim prahom so bile pokrite tudi nizke strehe barak in uvelo listje oreha, ki je stal samoten sredi dvorišča; pod tem orehom je držal vojak na uzdi osedlanega konja, ki je pobrska-

val in vztrepetaval od blada in nemira.

V dolgi ravni vrsti je stala kompanija, napravljena, da se še tisto uro napoti na bojišče. Stali so tam kakor od kamna, nobeno oko ni trenilo; sloka telesa so bila narabla upognjena pod bremenom težkih nahrbtnikov. Nikoli poprej nisem videl na enem samem tesnem kraju toliko mlade lepote. Vsi obrazi so bili še zelo mladostni, skoraj otroški in vsi so bili sveži, kakor v rosi in zarji umiti; tudi v obeh je bila svetla rosa, gledale so kakor iz daljnih krajev, iz lepih sanj; vse pa so bile nepremično uprte v gospoda stotnika, ki je s počasnim korakom stopal pred nemo vrsto gor in dol.

Stotnik je bil sila visokega života, za glavo je bil višji od kompanije; ognjen je bil v oblacen črn plašč, izpod tega je gledalo dvojno zelo dolgih in tankih nog; v roki, ki je bila še v rokavici koščena in krempljasta, je držal palico, na katero se je gredo opiral. V obraz mu nisem videl, ker je bil ves čas obrnjen proti vrsti. Korak za njim je stopal mladi praporščak, ki se je plaho ozrl, kakor se morda ozre človek, ki bi rad pobegnul, pa občuti, da je priklenjen brez usmiljenja.

Se enkrat je gospod stotnik začel od kraja svoje ogledovanje. Postal je pred prvo številko v vrsti, pred visokim, vitkim fantom, ki je strmел vanj s črnimi, zamolklimi očmi. Stotnik je stopil tik predenj.

»Kako ti je ime?«

Fant je povedal svoje ime in tedaj mi je presunilo dušo: saj te poznam, ti lepi, mladi fant! Ti zamušljeni, s polnim srcem v veliko prihodnost strmeči! Mož med tovariši, poslušen otrok med modrimi starci! Živa veja na drevesu; če bi jo odžagali, bi bilo ranjeno drevo samo!

Stotnik je vprašal nadalje:

»Ali imaš očeta doma?«

»Nimam ga več!«

»Pa koliko bratov in sestra?«

»Nimam jih!«

»Ali ti vsaj mati še živi?«

»Mater še imam!«

In luč se je vžgala v zamolklih očeh.

Tedaj je stotnik vzdignil palico, dotaknil se z okovanim koncem fantovih prsi ter pomignil praporščaku, ki je stal za njim. Ta je potegnil izza rokava zapisnik ter je s tresočo roko zapisal fantovo ime. In fant je prebledel.

Stotnik je šel mimo drugega in se ni ozrl nanj: stopil je do tretjega in si ga je ogledal natančno. Ta je bil pač vesel, zgovoren in glasen mladič, sloviti pevec in ljubljeneč deklet. Imel je zdrav, okrogel obraz, ob drobnih ušesih se je vilo par svetloprošeničnih kodrov, sinje oči so naglas prepevale, temnordede ustnice so se krožile v prijetnem smehljaju.

»Ali imaš nevesto doma?« je vprašal stotnik.

»Imam jo, gospod stotnik!«

Še glasneje so prepevale sinje oči, v svetlo daljavo je segla pesem.

Stotnik je vzdignil palico, praporščak je pisal. In pesem je ugasnila v sinjih očeh.

Tako je stopal gospod stotnik počasi dalje od dolgi vrsti: pregledoval je, izpraševal in izbiral. Časih je izpuštil po dva in tri, katerega niti pogledal ni, časih pa jih je zaznamoval kar po pet in šest zapovrstjo. In zdelo se mi je, da nalašč in preudarno izbira najlepše in najmočnejše.

Prišel je do kraja, poslednjikrat je vzdignil palico, nato se je okrenil. Takrat sem videl njegov obraz in srce mi je utihnilo. Ta obraz je bil brez kože in mesa, namesto oči je bilo izkopanih v lobanjo dvojno globokih jam, dolgi ostri zobje so se režali nad golo silno čeljustjo. — Stotniku je bilo ime Smrt.

»Naprej... Marš!«

Kompanija se je sunkoma zakrenila ter se napotila s čvrstimi koraki v meglo nizdol. Pred njo je jezdil gospod stotnik; visoko iznad megle se je dvigal njegov črni plašč.

Stran uredil: IGOR JANHAR

J. A. Sartre

Najprej boš kričal

LANDRIEU: Poslušaj, Clochet, Angleži so se izkrcali v Nici.

CLOCHET: V Nici?

LANDRIEU: Nihče se jim ni uprl. Korakajo na Puget-Teniers.

CLOCHET: Sveta Devica!

LANDRIEU: Je že dobro. Zvečer boš to zapisal v svoje poročilo.

PELLERIN: Zmeraj mi je tako čudno, preden začnem. Nisem dovolj hudoben, ujemim se samo, kadar so trmasti. Kakšen je tisti, ki ga bomo zdaj zaslišali?

CLOCHET: Velik fant, tridesetih let, hrust. Kratkočasno bo.

LANDRIEU: Samo da nam ne bi zaigral kaj podobnega kot Grk!

PELLERIN: Ha, Grk, ta je bil živina.

LANDRIEU: Vseeno. Zoprno je, kadar ne govorijo. — Zaradi tebe moram zehati. No, prav, pojdi ga iskat!

CLOCHET: Ne odpiraj okna! Hladno postaja.

PELLERIN: O katerem oknu govoriš? Saj, saj... Odprl sem ga brez misli.

LANDRIEU: Pusti! Tukaj je zatohlo. Potrebujem zraka.

CLOCHET: Kakor hočete.

LANDRIEU: Posadite ga! Snemite mu lise! Privežite mu roke na ročice naslanjača! Tvoje ime?

HENRI: Henri.

LANDRIEU: Henri — in naprej?

HENRI: Henri.

LANDRIEU: No? Kako ti je ime?

HENRI: Henri. To je vse.

LANDRIEU: Nehajte, poneumili ga boste! Koliko let ti je?

HENRI: Devetindvajset.

LANDRIEU: Poklic?

HENRI: Pred vojno sem študiral medicino.

PELLERIN: Izobražen si, baraba! Potipajate ga!

LANDRIEU: Ne izgublajte časa!

PELLERIN: Ta in njegova medicina! Tak dajte ga no!

LANDRIEU: Pellerin! Kje je tvoj poveljnik?

HENRI: Ne vem.

LANDRIEU: Seveda ne. Ne, ni ga še treba biti. Kadiš? Dajte

mu tole cigareto. Počakajte! Le kadi! Kaj pa še upaš? Ne boš nas osupnil. Poslušaj, Henri, ne bodi trmast: nihče te ne vidi. — Varčuj s svojim časom in ne z našim. Nimaš več veliko ur živeti.

HENRI: Tudi vi ne.

LANDRIEU: Pred nami so še meseci, tebe pa bomo pokopali. Kadi! In premisli. Bodi realist, saj si šolan človek! Če ne boš govoril, bosta govorila tvoja tovarišica in fant.

HENRI: To je njuna stvar.

LANDRIEU: Kje je tvoj poveljnik?

HENRI: Poskušajte, ali me lahko prisilite, da vam povem.

LANDRIEU: Tako ti je ljubše? Vzem mu cigareto! Clochet, daj ga!

CLOCHET: Potisnite palice za vrvi! Imenito. Obračaji jih bomo, dokler ne boš govoril.

HENRI: Ne bom govoril.

CLOCHET: Takoj že ne. NAJPREJ BOŠ KRIČAL.

HENRI: Poskušaj, ali me moreš pripraviti do tega.

CLOCHET: Nisi ponižen. Človek mora biti ponižen. Če padeš s prevelike višine, se polomiš. Obračajte! Počasi. No? Nič? Ne.

Tagore - Gradnik

SPEVI

DEM, DA MI BO OB TEMNEM KONCU nekega dneva reklo sonce svoj poslednji zбоgom.

Pastirji bodo piskali na ptičji kraj bananovih dreves in živina se bo pasla po bregu reki, ko se bodo moji dnevi izgubljali v temo.

To je moja molitev, da bi izvedel pred slovesom, zakaj me je zemlja poklicala v narajoče.

Zakaj mi je njen nočni molk govoril o zvezdah in je njena dnevna luč poljubovaje spreminjala v rože moje misli.

Preden odidem, naj se pomudim nad svojim poslednjim

pripevom in naj dokončam njegovo godbo, naj bo svetilka prižgana, da bom gledal tvoje obličje, in naj bo spleten venec, da te bom kronal.

MOJE VEZI SO RAZTRGANE, moji dolgovi so plačani, moja vrata so odprta, jaz grem kamorkoli.

V svojih kotih čepi in tkejo tkanino bledih ur, stejeje svoje groše, sedeč v prahu, in me kličejo nazaj.

Ali moj meč je skovan, moj oklep je oblečen in moj konj komaj čaka, da zdrija.

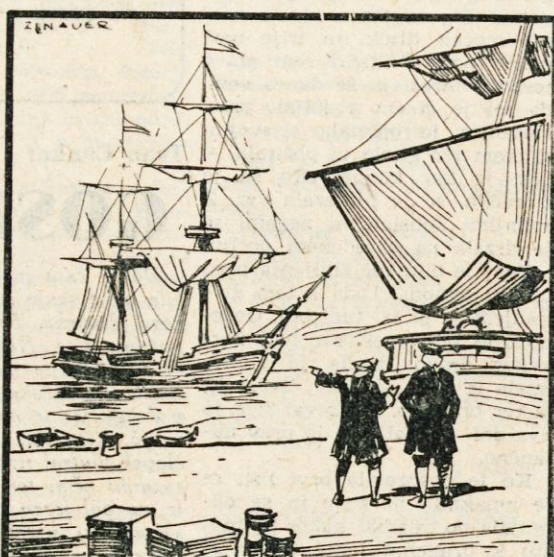
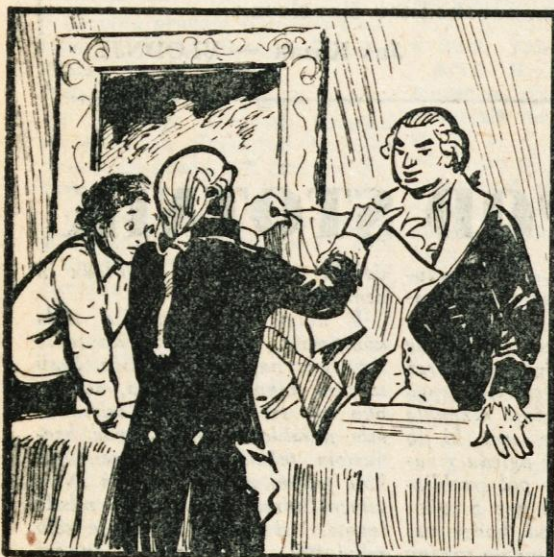
Dobil bom svoje kraljestvo.

(Spevi)

(Nepokopani mrtvec)

OTOK ZAKLADOV Otrok in tehnika

R. L. STEVENSON

33. »Zdaj pa na ono drugo stvar,« je rekel mr. Trelawney. Pergament je bil na več mestih zapечат. Doktor je skrbno zlomil pečate in iz zavojja je padel zemljevid velikega otoka. Na njem so bili vpisani vsi podatki: zemljepisna širina in dolžina, globina morja, imena gora, zalivov in prelivov. Sredi otoka so bili vrisani z rdečilo trije križi in napisane besede: »Tu leži zaklad.« Bilo je še nekaj opazk o skrivališču orožja. In brž se je rodil načrt, kako se bomo odpravili po zaklad.

34. Ze naslednji dan je mr. Trelawney odpotoval v Bristol, kjer je v nekaj tednih kupil in opremil ladjo, da je bila pripravljena za plovbo. Bila je lepa jadrnica in imenovala se je »Hispaniola«. V pismu nam je sporočil, da je imel težave z moštvom, rešil pa ga je star izkušen mornar Dolgi John Silver, ki je izgubil v bojih v Franciji levo nogo. Ta nam je zbral same stare pomorščake. Napisal je, da naj se poslovimo in krenemo na pot. Doktor je dobil začasnega namestnika in priznati moram, da sem se težko poslovil od matere.

Pred kratkim sem čital v rubriki »Naš razgovor« zanimiv članek o »Malem strokovnjaku«. Pod vtisom tega članka sem razmišljal o tem, kako močan vpliv ima razvoj tehnike na razvoj naših najmlajših. Pred 30 leti je bil v družini (če je bila sploh toliko srečna) svečan dogodek, ko je oče strokovno odprl radijski sprejemnik. Danes to niti za predšolskega otroka ni nikakršna umetnija.

Hiter razvoj avtomobilizma pušča že pri najmlajših zanimive posledice. Če človek ne ve, kakšne znamke avtomobil je srečal, naj kar otroka povpraša, pa bo zvedel. Če slučajno ne pozna cestnih prometnih znakov, se jih bo naučil v spremstvu otroka. Pogovori o raketah, satelitih in o vseh drugih modernih prometnih sredstvih so na dnevnem redu naših otrok.

V tem času nezadržnega napredka rastejo tudi naši otroci. S skromnim prispevkom o mojem sinu bi rad prispeval k dopisom v »Mesecu tehnika«.

Bilo je takole: Stanujemo na trgu. Z ženo stojiva na pločniku pred hišo. Okoli naju se lovi štiriletni Vladko. Tu in tam ga ujameva in igra se prične z nova. Medtem se pripelje na otroškem kolesu osemletna punčka. Prisloni kolo na hišo in gre v trgovino. Vladko se mi iztrga iz rok. Vzame kolo in ga ogleduje. Lastnica se vrne in ga ljubeznivo ogovori: »Se boš peljal mali?« »Mali« priki-ma, sede na kolo in se odpelje po 200 metrov dolgem trgu, zavije in se vrne nazaj.

Z ženo se osuplo spogledava. Saj se vendar še nikdar ni učil voziti s kolesom! Otrok pa me ves srečen objame okoli kolen, ponosno pogleda in v istem trenutku zaprosi: »Oče, kolo!«

Ce se spomnim na svoja krvava kolena, preden sem se naučil voziti kolo, in na današnjega otroka, ki se enostavno nanj vsede in brez navodil že pelje; vem samo za en vzrok — tehniko! Še istega leta je bil s svojim kolesom na pionirski kolesarski dirki.

Stiri leta pozneje sem kupil Fiat 600. Vladko ni zamudil nobene vožnje. Vedno je sedel poleg mene, me spraševal, kaj de-

lam z levo nogo, kaj z desno, zakaj so prestave itd. Vedno sem mu odgovoril.

Dva meseca pred njegovim osmim letom sem parkirali v mrtvi ulici in odšel k prijatelju na vrt. Otrok je ostal v avtomobilu. Ko sem se vrnil, je sedel za krmilom in risal na kosček papirja. Presenetil me je s prošnjo: »Atek, dovoli, da peljem!« Brez besede sedem na sedež poleg malega šoferja in ga vprašam, kako je prišel na to misel? Ponudi mi tisti kosček papirja, na katerem je narisal, kako se prestavlja v prvo, drugo, tretjo in četrto brzino.

»Veš, samo nazaj ne vem, kako se prestavi. Pa vedno se stisne sklopka. Pa plin se odvzame, če se prestavlja. Pa če je nevarno, »zabremzaš«, pa, pa, pa...« hiti

in hiti, da bi ja dokazal, da že vse ve in da se jaz ne bi premislil in predel nazaj na šoferski sedež.

Dam mu ključke, zaženem motor, spelje s prvo, prestavi v drugo...

Kaj sem hotel, fant je vozil in to dobro. Še istega dne je prevozil 10 kilometrov. In kje je odgovor? — V tehniki!

In veste, kaj me je prosil za svoj osmi rojstni dan? »Atek, prav ničesar mi ne kupi, samo dovoli mi 10 kilometrov vožnje!« Danes je star 10 let. Za take še ni šoferskih izpitov — toda v vožnji bi ga prav gotovo z uspehom opravil.

Tehnika spreminja pojem časa, dimenzij in prostora in s tem tudi pojem otroških let!

Vladkov oče

Igo Gruden

November

Mesec november razveselil turobno težke oblake je nizko do streh, rosno od dežja je cvetje nagrobno kaplje udarjajo v listje na tleh. Naj kamorkoli te vodi stopinja, vse te na drage pokojne spominja, veter tegobno zavija v nočeh.

Kje ste, tovariši, vsi pokopani, ki ste za nas se borili povsod, talci neustrašeni in partizani, vi domovine najžlahtnejši plod? Kdor za svobodo življenje žrtvuje, narod hvaležni ga večno spoštuje, čast izkazuje še pozni mu rod.

Zbrani pojdemo na polja, v gozdove, lučke prižgimo junakom v spomin: ljudstvu so strli sovražne okove, k soncu kazali mu pot iz temin. S cvetjem, ki smo ga v vrtovih nabrali, bomo lepo jim grobove nastlali v strmi pobočjih, v naročju dolin.

O domovina, če terjala žrtve tvoja svoboda še kdaj bo od nas, bomo na borce se spomnili mrtve — hrabro planili sovragi, na vas. Mir naj zavlada med narodi vsemi: kakor svetloba po suženjski temi, bratskega žitja napoči naj čas!

SPOMENIKI

Zgodovinarji ne poznajo časa, ki bi bil tako pester po spomeniški dejavnosti, kot je prav sedaj po zadnji osvobodilni vojni. Skorajda ni vasice, niti naselja, kjer ne bi bilo vsaj spominske plošče, večjega ali manjšega obeležja. Vasi v dolini in naša središča pa so postavila velike spomenike, ki tako ali drugače skušajo predstavljati veličino osvobodilnega boja in žrtev v NOB. Razumljiva vsesplošna težnja po spomenikih iz teh zgodovinskih velikih dogodkov je bila zlasti prva leta tolkšna, da so ti spomeniki dobesedno rasli po vaseh brez vsakih strokovnih nasvetov ali sodelovanja arhitektov, urbanistov in drugih.

Kakor je bil ta čas zelo pomemben, ker je dajal ljudem duška v njihovi končni sprostitvi v svobodi po tolikih žrtvah in trpljenju, pa je prav spomeniška dejavnost povzročila veliko težav, ki jih skušajo danes vsaj delno reševati.

Največ težav je danes s spomeniki, ki so bili postavljeni iz kamna in betona. Vlada in zmrzal jih vsako zimo rahljata in rušita, zlasti v višjih legah. Tudi železo (zvezde in druge stvari) delajo po posameznih spomenikih velike rjave lise in jim kvarijo videz. Nekateri, zelo veličastni spomeniki, postavljeni s kamenom in betonom kot na primer v Hrušiči nad Jesenicami, v Podlublju in drugod, so potrebni vsakoletnega popravila oziroma celotne preureditve.

Po dosedanjih izkušnjah trdijo arhitekti, da so spomeniki lahko najtrajnejši iz enotnega materiala, na primer samo iz kamna. Da je to res, dokazujejo stoletni zidovi po krasu. Hkrati ob tem so zadnja leta začeli postavljati mnoge spomenike s skromnimi kamni, na katere vklešajo ustrezne oznake in imena. Taki spomeniki so v doboženih krajih ne le zelo poceni in trajni, marveč se tudi lepo skladajo z okolico.

V prvih povojnih letih je bilo odkritih tudi veliko vlitih plošč z imeni. Zlasti v Gornjesavskem in bobinjskem kotu. Toda z ob časa je te plošče že tako zgledale, da danes ni moč prebrati črk in so plošče sploh brez pomena.

Posebno poglavje so figurálni spomeniki. Naravno in razumljivo je, da so v prvih povojnih letih, pod močnimi vplivi boja na življenje in smrt, nastajali spomeniki zgolj z bombami in puškami. Sedaj spomeniki že bolj zajemajo tudi življenje in človeka kot glavni cilj vsega boja.

Mnogo, mnogo je danes pomislekov ob povelju na posamezne spomenike. Ponekde imajo svoje pripombe arhitekti, drugod borci, tam se ob nepravilnih napisih upravičeno spotikajo slavisti in podobno. Zato se sedaj spomeniška dejavnost usmerja preko okrajne in celo republiške komisije, ki sklepa z vseh vidikov pomagati z nasveti in predlogi, da bi bili naši spomeniki res trajni, dostojen spomin na velike dni izbojevanje revolucije in dosežene svobode.

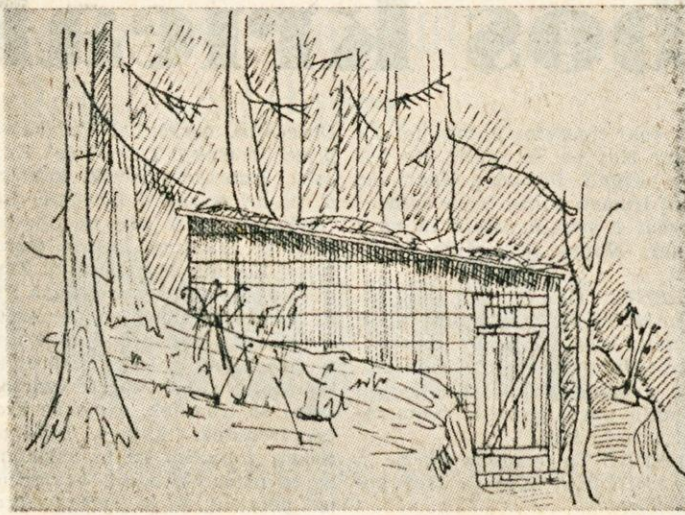
Škofjeloški vzgled

Cb zbiranju poatkov za topografijo NOB v gorenjskem kotu

Pisali smo že, da vsi odbori ZB v gorenjskem kotu že dalj časa organizirano zbirajo gradivo za topografijo NOB. Vsekakor je pomembnost zbiranja tega gradiva velika, saj je v času narodnoosvobodilne borbe padlo na Gorenjskem 5713 borcev in aktivistov. Iz nabranega dokumentarnega gradiva, napisanega brez vsakršnega olepšavanja, bodo kasneje pisali kronike, zbornike, mnogi pisatelji bodo lahko našli snov za romane, drame itd.

Nadalje je bil na tem področju osvojen prvi večji kraj na Gorenjskem in vzpostavljena ljudska oblast — prvi NOO. Na pristisk 31. partizanske divizije so Nemei 23. oktobra 1943. leta, izpraznili Ziri. Vsekakor pa je bila izdaja možna zato, ker je bil popis v veliki meri zaključen in zbrane tudi fotografije in skice.

Z objavljanjem tega gradiva, ki je še nepopolno, bi radi izpodbudili vse tiste borce, akti-

Puškarska delavnica v Gradišču nad Gostčeami

Povsod po občinah so za popisovanje gradiva organizirali razne ekipe, ki verno zbirajo partizansko dokumentacijo. Najbolj aktivni pri tem delu pa so bili vsekakor Škofjeločani, ki so že lani izdali topografsko gradivo iz škofjeloškega področja — Poljanske doline.

Popis, ki ga je izvršila ekipa Muzeja — oddelka NOB Škofja Loka od 8. julija 1957 do srede decembra 1959. leta, zajema približno 100 vasi in zaselkov, in sicer v glavnem na desnem bregu Poljansčice in Sore, to je na ozemlju, ki je v letih narodnoosvobodilne borbe pripadalo rajonu oziroma okraju Poljane, Ziri in Škofja Loka (popisana še ni sama Škofja Loka; pomanjkljivo je obdelana dolina od Hotavlj do Loke in pa levi breg Poljanske doline od Javorja do Loke).

Da so se odločili za izdajo omenjenega gradiva, je v glavnem več razlogov.

Poljanska dolina se je že 1941. leta skoraj v celoti vključila v narodnoosvobodilno borbo. To je prišlo do izraza v Poljanski vstaji, decembra 1941. leta, ko je preko 300 mož in fantov stopilo v tamkajšnjih hribih se nahajajoči Cankarjev bataljon. Poljanska vstaja je tedaj močno odjeknila in izpodbudila zavedne rodoljube širom po Sloveniji.

viste in očividce, ki bi s svojimi spomini, pripombami, popravki in dopolnitvami mogli še pomagati in prispevati k zgodovini NOB, kajti le tako bodo lahko dobili zares verodostojen dokument našega boja.

M. F.

Na naši šoli

Na naši kriški šoli je 390 učencev. Čeprav je bila lansko leto šola obnovljena in na novo prideleni dve učilnici, je letos že premajhna in mora biti redni pouk četrtega razreda v delavnici za tehnični pouk. Na šoli smo ustanovili dva krožka, in sicer šahovski krožek in dramski krožek. Pri dramskem krožku se pripravljamo za nastop na proslavi ob Dnevu republike. Pretekli teden smo imeli prvi jesenski športni dan. Imeli smo zelo lepo vreme. Šli smo proti Golniku. Na trati ob robu gozda smo zakurili ogenj. Pekli smo krompir, jabolka in kostanj, ki smo ga nesli s seboj. Igrali smo se razne igre in brcali žogo. Tako je minilo dopoldne in smo se veselo razporeženi vrnili domov.

Tonček Ribnikar
učenec 5. b razreda, Križe

KAKO SEM SI PRISLUŽIL PARTIZANSKO IME

Iz zbirke »Še pomnite tovariši«

O novem letu 1943. leta smo tudi pionirji skrbeli za partizanske bolnišnice na Pohorju, kjer je bilo precejšnje število ranjenec. Po trije in trije smo po hišah zbirali kruh. Nabrali smo ga mnogo pa tudi precej kolačev in cigaret.

Prišel je večer, ko je bilo treba nabrano odnesti. Noč je bila zelo temna in Švabi so postavili svojo stražo prav za sosedov kozolec. Mojo mamo je bilo zelo strah. Se iz sobe me ni pustila. Tako sem moral, če sem hotel svojo nalogo izvršiti, uiti skozi okno.

Pri naši lipi smo se sestali. — Potem smo šli počasi in previdno čez niwe proti gozdu. Bilo je treba priti čez vodo. Toda čez most nismo mogli, kajti onstran mostu je stražila švabska patrulja. Sezuli smo se in s težavo prebradli vodo, ki je zelo narasla.

Ko smo prišli na drugo stran, se nismo mogli obuti, kajti Švabi so nas opazili in pričeli streljati v nas. S svojim streljanjem pa so opozorili partizane, ki so bili namenjeni v našo vas. Takoj so uvideli, da nekaj ni v redu. Pričeli so streljati na Švabe in ti junaki so že po prvih streljih pokazali pete! Mi pa smo jo med tem kar bosi ucvrli po snegu čez polja do gozda.

Tam smo dobili partizane. — Srečni, da smo izvršili svojo nalogo, smo povedali partizanom, kdo smo in kaj nosimo. Medtem ko so se Švabi ojunačili in pričeli zopet streljati. Eden izmed partizanov je bil ranjen v nogo. Treba ga je bilo spraviti čimprej v zavetje. Skrb zanj sva prevzela jaz in moj najmlajši tovariš. — Vzela sva iz njegovega nahrbtnika ruho in ga položila nanjo. Nato sva ga dvignila in odhitela z njim čez drn in strn do bližnje partizanske bolnišnice. Ranjeni tovariš nama je povedal geslo,

in ko sva prišla do prvega stražarja, naju je takoj rešil bremenja.

Tako smo ranjenca odnesli v bolnišnico. Tam sva povedala, kaj se je zgodilo. Kmalu so prišli še drugi partizani, ki so nas pa »Gavdeš«.

Okrasila bo grob

Foto: Fr. Perdan

Letalo, ki bo nosilo in trosilo smrt

Novi prostori kranjskih foto in kino amaterjev v Delavskem domu

Ob „Mesecu tehnike“

Letalo B-70 »Valkyrie« je v izgradnji. Dela ga firma »North American«. To bo moderno medkontinentalno nadzvočno letalo – bombnik! Služilo bo za prenos (in metanje) najtežjih nuklearnih orožij; to ga uvršča med strateška napadalna letala.

V debati o oborožitvi Združenih držav Amerike so predlagali, da se izdela tak bombnik. Predvidevajo, da bo B-70 prvič poletel koncem 1962. ali na začetku 1963. leta, da pa ga bodo vključili v ameriško zračno silo leta 1966.

Po podatkih firme »North American«, ki gradi letalo, bodo krila merila okrog 35 metrov, skupna dolžina pa bo okrog 52 metrov. Teža obremenjenega letala med poletom mora znašati 250 tisoč kilogramov, kar odgovarja teži 25 naloženih vagonov. Področje delovanja atomske bombe, vržene iz letala, bo znašalo več kot 10.000 kilometrov. B-70 bo poganjalo šest turboreaktivnih motorjev, od katerih ima vsak 13.600 kilogramov vzgona. S tako močnimi motorji prilagojenimi za velike hitrosti, bo B-70 letel s hitrostjo 3220 kilometrov na uro, kar je trikrat hitrejši od hitrosti zvoka. To hitrost bo razvil v višini 24.000 metrov.

Pilotiranje letala bo avtomatizirano, s pomočjo elektronskih naprav. B-70 bo tudi dobro zaščiten pred zasledovanji lovcev. Za to bo imel vgrajen poseben računski center, ki bo avtomatično beležil podatke o zasledovalcu in dajal signale elektronski krmilni napravi. Predvideno je, da bo poleg nuklearnega orožja nosil tudi projektila za lastno obrambo. Ameriški letalski strokovnjaki menijo, da ti projektili ne bodo strmeljavili ali škodovali letalu samemu.

Konstrukcija bombnika bo izdelana iz posebnih kovinskih plošč, odpornih proti visoki temperaturi. Poseben pozornost pa bodo posvetili prostoru za gorivo in posadko, ki je poleg toplotne izolacije zaščiten še proti pojavom radiacije.

Cena enega letala B-70 bo znašala 152 milijonov dolarjev, ameriška armada pa je naročila že 45 takih bombnikov.

Maršal Tito je v svojem govoru na 15. zasedanju Generalne skupštine Organizacije Združenih narodov v New Yorku poudaril nekoristnost te odločitve ameriške vojske, saj znaša cena enega bombnika B-70 toliko, kot vsa pomoč Združenih narodov nerazvitim deželam v enem letu.

Z.

Šest let narodno-osvobodilne vojne v Alžiriji

Dne 1. novembra letos bo obletnica začetka alžirske vstaje. Dopolnilo se bo šesto leto, odkar je alžirski narod začel oboroženo borbo za svojo neodvisnost. Prvi november je dan, ko se je pred šestimi leti pričela narodnoosvobodilna alžirska vstaja proti kolonializmu. Kljub težkim pogojem, kljub surovim prisilnim sredstvom, kljub nadmočni in moderni armadi, kljub strašnemu trpljenju, navkljub vsemu in vsakomur... alžirski revolucionarji nadaljujejo svojo borbo in vodijo svoj narod od zmage do zmage. K vojaškim zmagam pa prištevajo vedno več političnih in diplomatskih zmag. Začasna alžirska vlada ima svoje predstavnike v OZN, uradno ali neuradno pa so jo priznale številne vlade. Alžirski problem postaja vedno bolj mednarodno vprašanje, postaja simbol anticolonialne borbe vsem narodom v svetu.

Naša vlada je vedno dajala narodnoosvobodilnemu gibanju Alžirije vso moralno in tudi dejansko pomoč, ki jo je mogla nuditi. Jugoslovanska delegacija pri Organizaciji Združenih narodov je od leta 1955. dalje, ko je ta mednarodna organizacija začela razpravljati o alžirskem vprašanju, dosledno zastopala stališče, da ima alžirski narod pravico do samoodločbe, pravico do svobode in neodvisnosti, za

V Delavskem domu so urejeni novi prostori za foto-kino klub Kranj, s sodobnimi napravami za črno-belo in barvno fotografijo ter amatersko kinematografijo in bodo v »Mesecu tehnike« slovesno izročeni članom v uporabo. Ta dogodek pomeni novo obdobje v razvoju fotoamaterstva v Kranju.

Na zadnjem občnem zboru foto amaterskega kluba v K. anju

je bilo precej kritike zaradi mrtvila, ki je bilo pred tem zborom in še po njem in ki je imelo svoj glavni in utemeljeni vzrok v majhnem in docela neprimernem prostoru. Slabi pogoji so zelo ovirali delo, predvsem delo z mladino.

Te dni pa bodo izročeni članom kluba v uporabo na novo urejeni prostori v Delavskem domu. Pravzaprav sta to dve sobi s skupno površino 40 kvadratnih metrov, ki sta prav udobno in smiselno urejeni.

Manjša soba bo služila kot temnica predvsem za stalne članke in naprednejše amaterje in je opremljena z napravami, ki so sodobnemu amaterju pri delu

nujno potrebne za izdelavo raznih slik, kot tudi obračilnih filmov v črni ali barvni tehniki. V omenjeni temnici je omogočeno delo dvema amaterjema hkrati.

Davna želja vseh članov foto kluba je bila, da bi poleg temnice imeli še ostale prostore kot: klubsko sobo, atelje, predavalnico za tečaje ter miniaturno dvorano za predavanje »doma« izdelanih filmov in diapozitivov, zaradi ocenjevanja klubskih, ali tudi drugih komisij. Čeprav vsi omenjeni problemi z dvema malima prostoroma ne morejo biti zadovoljivo rešljivi, vendar so člani s skupnim prizadevanjem našli kompromisno rešitev na ta

način, da naj bi večji prostor služil za vse namene kot smo jih našli. Če v atelje, ki je opremljen z dvema žarometoma in šestimi nitratof – žarnicami z nadvse ugodno regulacijo, kar je v ateljeju zelo važno, namestimo stole, tablo ter flanelograf postane udobna predavalnica. Isti prostor lahko po potrebi z zavoso pregradimo v dva medsebojno ločena prostora, od katerih je eden opremljena temnica, drugi pa klubska soba ali zmanjšana predavalnica, kar je izredno ugodno pri tečajih, zaradi dela po skupinah. Kot miniaturna dvorana omogoča kvalitetno predavanje tako filmov kot diapozitivov, seveda le za malo število gledalcev in je lahko edino internega značaja.

Prevzem novih prostorov je za kranjske foto in kino amaterje pomemben dogodek in pomeni za to mesto novo obdobje v razvoju foto amaterstva. Takoj, še v tem mesecu – »Mesecu tehnike« – bodo člani začeli z delom, da bi po možnosti dohiteli zamujeno v preteklosti.

Odbor foto kluba z vso naglico organizira tečaje, ki bodo talno redni in splošni, kakor tudi posebni in specializirani. Tečaji bodo ločeno za odrasle in za mladino. Letos bodo posebnost tudi tečaji za filmsko snemanje in barvno fotografijo, ker podobne doslej še niso prirejale amaterske društva.

NEKOČ IN SEDAJ

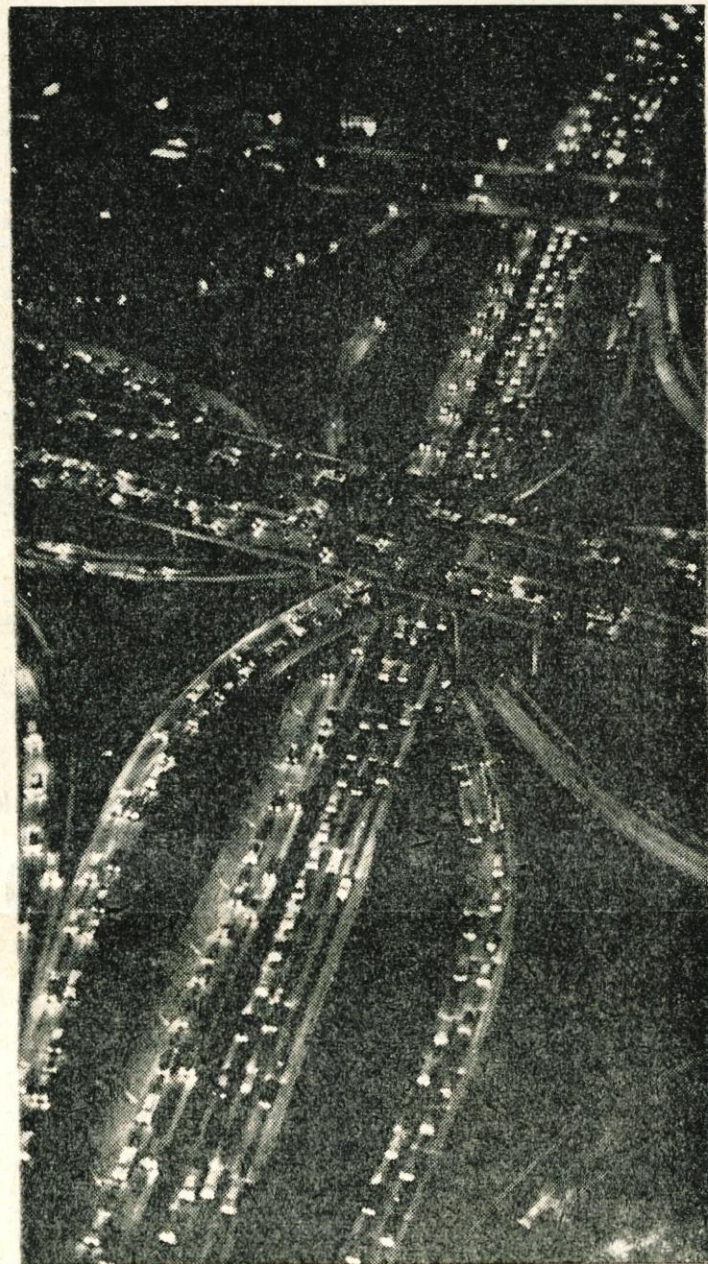
V času nemirov na Cipru so Angleži razpisali na glavo Anticea Coteriadea, enega od kmandantov ilegalne grške organizacije EOKA, nagrado 5000 funtov sterlingov. Te dni je Coteriade dopotoval v London v spremstvu visokega komisarja Cipra v Angliji.

ZA SMEH

Tomažek je zelo zgovoren deček. Vrh tega ima še to slabost, da svojega očka in mamico neprestano sprašuje, kaj je to, kaj je ono. Mogoče, da ni le toliko radoveden, ampak še bolj brbljav, kajti njegova vprašanja so včasih taka, da še očka in mamica ne vesta, kaj bi mu odgovorila.

Nekoč sta se z očkom sprehajala po polju in Tomažek je spet spraševal o vsem, kar je videl. Nenadoma sta pred seboj zagledala težko obloženo mulo. »Glej, očka, kakšen smešen konj!« je vzklisknil Tomažek.

Očka je razložil, da to ni konj, ampak mula. Seveda je Tomažek takoj vprašal: »Kaj pa je to mula?« in zvedel, da je to na pol konj na pol osel. Toda očku je vzelo sapo, ko ga je sinček takoj zatem vprašal: »Dobro, očka, katera polovica pa je osel?«

V Los Angelesu o Ameriki so dokaj spretno rešili prometno vzliščje. Skoraj nešteto cest so speljali drugo nad drugo, tako da je srečanje vozil nemogoče, zato pa so žrtvovali tudi precej sredstev

Amerikanci so vedeli za napad

V nedavno objavljeni biografiji poznane avstralskega raziskovalca sira Huberta Willkeena, ki je umrl pred dvema letoma, je tudi pisalo, da so bili Amerikanci obveščeni o napadu Japoncev na Perl Harvor, ce le štiri mesece prej.

V avgustu 1941. leta je Willkeenz v Singapuru večerjal s takratnim japonskim generalnim konzulom v tem mestu. Ko je

bil konzul že precej vinjen je dejal raziskovalcu: »Mi se pripravljamo na napad ameriške flote v Perl Harvoru. To vam povem, čeprav vem, da ste ameriški tajni agent in da boste o tem takoj obvestili vlado Združenih držav Amerike. Vem pa tudi to, da vam tega ne bodo verjeli. Dejali bodo, da je to izmišljotina nekega pijanca.« – Tako se je tudi zgodilo.

Na drugem mestu je Tito povedal: »Vloga Združenih narodov v sklopu vseh teh dogajanj je največjega pomena tako na političnem kot na gospodarskem področju. OZN mora čim učinkoviteje sodelovati, da bi se procesi osvoboditve in osamosvojitve pospešili in da bi potekali s čim manj močnjami, hkrati pa da bi nudila vestransko in pravočasno pomoč državam, ki so stopile na pot neodvisnosti.«

dolžnost, potem pa se vrača h knjigi »Smrt na igrišču za golf«, ali podobnemu opravilu.

3.

Pri južini sem sporočil Karolini, da sem povabljen na večerjo v Fernly. Ni bila proti – nasprotno.

»Odlično!« je menila. »Tako boš vse zvedel. Sicer pa, kaj se je zgodilo z Ralphom?«

»Z Ralphom?« sem začudeno vprašal. »Nič.«

»Zakaj pa stanuje pri 'Treh merjascih', namesto v Fernly Parku?«

Niti minuto nisem dvomil, da je ta trditev točna. Če je trdila Karolina, mi je to zadostovalo.

»Ackroyd je dejal, da je v Londonu.« sem odgovoril. V hipnem presenečenju sem pozabil na svojo dobro navado, da nisem prenašal novic naprej.

»Oho!« je odvrnila Karolina. Videl sem, kako sta ji zadržali nosnici.

»Večraj zjutraj je prišel k 'Trem merjascom',« je dejala. Se zdaj je tam. Sinoči je bil z dekletom.«

To me ni prav nič presenetilo. Lahko bi celo trdil, da je Ralph prebil večino večerov nekje z dekleti. Pač pa sem se čutil, da je namesto glavnega mesta izbral za to zabavo prav King' Abbot.

»Katera izmed natakarič?« sem vprašal.

»Ne. Saj to je tisto. Izven hiše se je sešel z njo in pojma nimam s katero.« (Kako grenko je moralo biti za Karolino to priznanje!)

»Toda uganem lahko.« je nadaljevala moja neutrudna sestra. Potrpežljivo sem čakal.

»Njegova sestra.«

»Flora Ackroyd?« sem presenečeno vzklisknil.

Flora Ackroyd ni bila z Ralphom v sorodu, vendar je veljal Ralph že tako dolgo za Ackroydovega pravega sina, da je obveljal tudi to sorodstvo.

»Flora Ackroyd,« je ponovila sestra.

»Zakaj pa ne gre v Fernly, če jo hoče videti?«

»Na skrivaj sta zaročena,« je neverjetno veselo pribila Karolina. »Stari Ackroyd o tem noče seveda nič slišati, zato sta se morala sestati naskrivaj.«

Z neko nedolžno pripombo o našem novem sosedu sem speljal pogovor v drugo smer.

V sosednjo hišo se je pred kratkim vselil neki tujec. Karolino je strašno grizlo, da ni mogla zvedeti o njem nič drugega kot to, da je inozemec. Njen novičarski odred je tokrat odpovedal. Najbrž dobiva novi sosed mleko, zelenjavo, meso in ribe tako kot ostali ljudje, toda nihče od njegovih dobaviteljev ni zvedel

AGATA CHRISTIE

ALIBI

Medtem ko sem razmišljal o tej stvari, sem stal naenkrat Rogerju Ackroydu nasproti.

»Sheppard!« je vzklisknil. »Prav vas bi rad srečal. Kakšna strašna nesreča!«

Premišljeval sem, kaj naj odgovorim...

Kot poslednja se je dvignila dama, ki bi jo skoraj prezrl v njenem kotu. Ne vem, zakaj sem bil tako začuden. Morda zaradi tega, ker je vzbujala gospodična Russel tako čuden vtis.

Ackroydova gospodinja je bila visoka, čedna ženska, toda nepristopnega videza. Njen pogled je bil strog, ustnice pa trdno stisnjene. Če bi bil služkinja, bi bežal pred njo, kolikor bi me nesle noge.

»Dobro jutro, gospod Sheppard,« me je pozdravila. »Zelo hvaležna bi vam bila, če bi pregledali moje koleno.«

Pregledal sem ga, toda povedati moram, da nisem bil nič pametnejši kot prej. Besede gospodične Russel o bolečinah v kolenu niso zvenele nič kaj prepričevalno. Morda bi kakšno manj resno žensko obsojal, da me je nalagala. Za hip mi je šinilo v glavo, da je gospodična Russel morda izkoristila to priložnost, da bi me izprašala o smrti gospe Ferrars. Toda spoznal sem, da sem se vsaj v tem pogledu zmotil o njej. Tragedijo je omenila le z nekaj besedami.

»Zelo sem vam hvaležna za zdravilo, dragi doktor,« je končno dejala. »Vendar pa ne verjamem, da mi bo mnogo pomagalo.«

Tudi jaz nisem verjel, toda po službeni dolžnosti sem ji ugovarjal. Škodovati ji ni moglo, za poklie pa se je bilo treba zavzeti.

»Zdravilom ne verjamem,« je menila gospodična Russel, medtem ko so njene oči podcenjujoče obšle moje stekleničke. »Zdravila povzročajo mnogo gorja. Vzemimo na primer kokain.«

»Seveda, kar zadeva...«

»Tudi v najboljših krogih se to zgodi.«

Prepričan sem bil, da je vedela gospodična Russel o najboljših krogih mnogo več kot jaz. Vprašala je, ali imam v svoji zalogi kakšne strupe. Ko sem to zanikal, je moja cena pri njej najbrž padla. Potem se je poslovila.

Nikdar ne bi pričakoval pri gospodični Russel zanimanja za detektivske zgodbe. Z zadovoljstvom sem si predstavljaj, kako plane iz svoje sobe, da bi ošela služkinjo, ki je pozabila na svojo

Dragoslav Sirotanovič govori za „Glas Gorenjske“

Ko sem bil zadnjič na Jesenicah, sem po končani mednarodni odbojarski tekmi med državno reprezentanco Tunisa in domačimi Jeseničani, srečal v hotelu »Korotan« tudi trenerja reprezentance Tunisa Dragoslava Sirotanoviča. On je po rodu Jugoslovčan, znani dolgoletni odbojarski reprezentant, sedaj pa je zaposlen kot trener v Tunisu.

Tovariš Sirotanovič mi je ob obisku odgovoril za naš list na nekaj vprašanj:

»Kaj menite o igri reprezentance Tunisa proti Jesenicam?«

»Moram reči, da je bila igra borbena in fair. Morda je bila reprezentanca Tunisa nekoliko tehnično boljši nasprotnik.«

»In kaj menite o ekipi Jesenic?«

»Razen Jugoslavije, je bila to pri vas najboljša ekipa, s katerimi smo se srečali. Fantje igrajo lepo borbena, in bodo s tako igro lahko še daleč prišli.«

»Koliko časa ste se mudili v Jugoslaviji?«

»Tu smo deset dni.«

»Koliko tekem ste odigrali?«

»Šest, in sicer smo 4 odločili v svojo korist, dve pa smo izgubili.«

»Najlepša tekma od teh?«

»Najlepša tekma od teh je bila prav gotovo z odbojarsko ekipo Jugoslavije v Beogradu.«

»Ali boste še kje gostovali?«

»Da, v Trstu.«

»Koliko časa boste vi še ostali v Tunisu?«

»V Tunisu bom ostal do septembra prihodnjega leta, ker imam do takrat podpisano pogodbo.«

»Kateri šport pa je v Tunisu najbolj priljubljen?«

»Prav gotovo nogomet. Za tem sledi odbojka in pa boks. Nogometaše prav tako trenira jugoslovanski trener Milan Krstić.«

»In kaj menijo tuniški športniki o naših?«

»Naj omenim samo to, da jih je dal za vzgled celo predsednik Burghiba, potem mislim, da je vsak komentiral odveč.«

»Kako pa ste vi zadovoljni z ekipo, ki jo trenirate?«

»Pravzaprav nisem z njimi nikoli zadovoljen, sicer so pa to še mladi fantje, ki se lahko razvijejo v dobre športnike.«

M. Živkovič

I. zlet Ljudske tehnike v Trziču

Manifestacija tehničnega napredka

Tržič, 30. oktobra. — V okviru praznovanja »MESECA TEHNIKE« je bil danes dopoldne tu I. okrajni zlet Ljudske tehnike, ki ga je izvedel Občinski odbor LT Tržič v sodelovanju z OOLT Kranj.

Kljub slabemu vremenu je bilo že v jutranjih urah vse razgibanost in poveslo praznično razpoloženje. Pred domom TVD Partizana se je zbralo okoli 1500 članov LT iz skoro vseh društev LT z Gorenjske. Ob 9. uri je od to krenila 1 kilometr dolga

povorka v kateri so sodelovali člani AMD z avtomobili, motornimi kolesi, mopedi, nato kolesarji, pionirji s skiroji, fotoamaterji, radioamaterji, modelarji in drugi. V povorki je sodelovala tudi Godba napihala iz Tržiča in Alpski letalski center iz Lesc. — Povorka je obšla tribuno v mestu in se po Cankarjevi cesti vrnila na zborna mesto. Po odigranju državne himne je slovesnost otvoril predsednik Občin-

skega odbora LT Tržič ing. Franc Pavčič in nato predal besedo pokrovitelju Zleta, predsedniku ObLO Tržič Lovru Cerarju. Za pokroviteljem je spregovoril še predsednik GO LT Slovenije MILKO GORSIC, ki je opisal pomen tega Zleta, ki je prvi te vrste v Sloveniji.

Ko se je množica na Trgu Svobode razšla, so sledila razna tekmovalna in druge prireditve.

-an

Standardizacija preizkuševalne naprave za plezalne vrvi

Bled, 30. oktobra. — Sinoči je na Bledu zaključila redno zasedanje komisija za plezalske vrvi, ki deluje v okviru mednarodne unije alpskih združenj. Dvo-dnevne zasedanje so se udeležili številni predstavniki alpskih držav in iz Čehoslovaške. Komisija je bila ustanovljena leta 1950 na Bledu. Pobudo za ustanovitev omenjene komisije je dal profesor dr. France Avčin iz Ljubljane.

Komisija je zasedala v hotelu Jelovica. V času obstoja je opravila veliko in koristno delo. — Posvetila se je proučevanju trganj vrvi pri padcih v gorah. Njeno delo je prispevalo h konstrukciji najodobnejših vrvi, ki prenesejo tudi največje padce, ne da bi se pretrgale ali poškodovale plezalca.

V komisiji sodelujejo predstavniki znanstvenih ustanov, predstavniki proizvajalcev vrvi, zavodov za preizkušanje materialov in predstavniki naše tovarne »Otočanka« iz Zadra, ki je že sposobna izdelati vrvi najboljših kvalitet.

Zaključek letošnjega zasedanja bo mednarodna standardizacija preizkuševalne naprave za plezalne vrvi.

V petek zvečer so si delegati, ob komentarju dr. Mihe Potoč-

nika, vodje naše gorske reševalne službe, ogledali film o sodobnem reševanju v gorah. — Za zaključek pa je dr. Avčin projiciral diapozitive gorskih in morskih lepote Jugoslavije.

-k

Republiška moška rokometna liga

Prva zmaga na tujem

Mladost : Svoboda 21 : 18

Ljubljana, 30. oktobra. — V predzadnjem kolu republiške rokometne lige je danes Mladost slavila svojo prvo letošnjo zmago v gosteh. Tokrat je bil nasprotnik predzadnje moštvo v ligi — Svoboda iz Ljubljane, ki je nastopila v postavi: Pribičič, Gršič, Vihar (9), Palčič, Črnoga (1), Dežman (1), Žmuc (6), Perič, Lazorko (1); Mladost: Čebulj, Bregar, Vagaša (1), Petrič (6), Poljka (4), Ankele (4), Sotšek I, Juvan (5), Česen, Rebolj (1), Sladoje.

Mladost je pričela bolje in do-

segla že v začetku štiri gole in si s tem že zagotovila zmago, saj je vso tekmo vodila s tri do štiri goli prednosti. Igralci so z lahkoto prihajali sam pred nasprotnikom gol s hitrimi protinapadi ter dosegali gol za golom, toda še več so pri tem srečali in napravili mnogo stodontnih priložnosti, predvsem zaradi snolke žoge. Svoboda je dosegla gole z visokimi streli od daleč, ki jih slab vratar gostov ni uspel braniti. Ob koncu prvega dela je bil rezultat 12:8 za Mladost, toda na presenečenje igralcev je bil v zapisniku 11:9.

V drugem polčasu je bila tekma precej neizpolniva. Obe moštvi sta igrali zelo netočno in napravili mnogo zrelih priložnosti. Zmaga Mladosti ves čas ni bila ogorjena in je zaslužena, čeprav igralci niso pokazali vsega svojega znanja in so igrali vse preveč medlo. Rezultat bi bil lahko mnogo višji v njihovo korist, če

bi izkoristili vsaj del priložnosti, ki so jih nespretni napadalci zapravili. Svoboda je s svojo igro dokazala, da bo upravičeno prihodnje leto igrala v podzveznem tekmovanju.

S to zmago bo Mladost napredovala na prvenstveni lestvici za eno mesto, če bo Rudar v Trbovljah premagal Krim. Če bo Kranjčanom v zadnjem kolu uspelo premagati na svojem igrišču Rudarja, ki še vedno vodi, bodo četrti v končni razvrstitvi jesenskega dela, kar bi jim omogočilo še večji vzpon sponzori, ko bodo igrali skoraj vse tekme, ki odločajo o uvrstitvi pri vrhu tabele, na svojem igrišču, kjer pa v letošnjem tekmovanju še niso bili premagani.

Ostali rokometni rezultati:

Odred : Brežice 25 : 14

Olimpija : Slovan 12 : 16

D. Petrič

Prve smučarske tekme v letošnji sezoni

Da, tako, smučarji!

Češka koča, 30. oktobra. — Na smučiščih pri Češki koči nad Jezerskim so danes marljivi smučarji SK Jezersko s pomočjo Smučarske zveze Slovenije priredili prve letošnje smučarske tekme, in sicer v slalomu.

Na 400 metrov dolgi progi, ki je imela 40 vrtic in 70 metrov višinske razlike, je nastopilo preko 40 tekmovalcev in tekmovalk z Jesenic, Ljubljane, Celja, Kranja, Tržiča in Jezerskega. Proga je pripravil zvezni trener tovariš Magušar in je bila zelo dobra. Nekoliko je tekmovalcem nagajalo slabo vreme, saj je to deževalo, sneg pa je bil kljub temu zelo dober.

Med člani je nastopilo 20 tekmovalcev. Zmagal je Kranjčan Tomaž Jamnik pred Dornikom iz Tržiča. — Nekaj favoritov je imelo smolo in se zaradi tega niso bolje plasirali. Med članicami je tokrat v odsotnosti Zupančičeve zmagala Maja Rutar, kljub temu, da letos še ni bila na snegu. Majda Ankele je nekajkrat zavozila izven proge in je tako

zamudila nekaj dragocenih sekund. Tudi mladincev je bilo precej na startu, saj jih je nastopilo kar 17. Med temi je bil najboljši Peter Starc iz Kranja, ki je dosegel zelo dober čas. — Vsi tekmovalci so progo prevozili dvakrat.

Smučarje je tokrat vredno pohvaliti, saj so letos začeli zelo zgodaj s pripravami, hkrati pa tudi s tekami, kar je dober pogoj za doseganje boljših rezultatov v glavni sezoni. Le s pravočasnimi pripravami bodo naši smučarji dobri za teške nastope, ki jih letos čakajo doma in na tujem.

Rezultati: člani — (20) — Jamnik (Tr) 1:11,2; 2. Dornik (Ljubel) 1:12,2; 3. Svab (Ljubel) 1:15,8; 4. Frantar (J) 1:16,0; 5. Rakovič (Tr); mladinci — (17) — 1. Starc (Tr) 1:17,0; 2. Guček (E) in 3. Soklič (Ljubel); ženske — (6) — 1. Rutar (Tr) 1:26,8; 2. Ankele (Tr) 1:28,6; 3. Jamnik (Tr) 1:32,1.

J. Javornik

Zadnji športni rezultati

NOGOMET

Slovenska conska liga	
Gorica : Sobota	2 : 2
Maribor : Triglav	2 : 0
Olmo : Rudar	4 : 5
Ljubljana : Kladivar	5 : 1
Ilirija : Slovan	2 : 1
Krim : Nafta	11 : 0

I. zvezna liga

Sarajevu : Vardar	3 : 0
Vojvodina : Hajduk	0 : 1
Partizan : Crvena zvezda	3 : 0
Radnički : Velež	3 : 1
Split : Beograd	1 : 1
Dinamo : Rijeka	3 : 0

II. zvezna liga

Ordre : Trešnjevka	0 : 1
Varteks : Karlovac	4 : 2
Lokomotiva : Sloboda	1 : 1
Sibenik : Željezničar	1 : 1
Proleter : Zagreb	4 : 1
Celik : Borac	0 : 1
Svoboda : Mladost	0 : 6

Rokometni rezultati

moški:	
Branik : Kovinar	11 : 10
Rudar : Krim	10 : 8
ženske:	
Koper : Rudar	20 : 3
Svoboda : Drava	2 : 4

Slovenska nogometna liga

Tekma v priateljskem vzdušju

MARIBOR : TRIGLAV 2 : 0 (2 : 0)

Maribor, 30. oktobra. — V šestem kolu slovenske conske lige, sta se na igrišču Maribora srečali moštvi domačega Maribora in Triglava iz Kranja.

Triglavan so na Mariborsko občinstvo, ki se je zbralo na igrišču, napravili zelo lep vtis. Ko je sodnik pripeljal igralce na igrišče, so izročili domačinom šopek nageljnov nato pa stekli po igrišču in zmetali cvetje tudi med gledalce.

Tekma je bila razmeroma hitra, le da je bilo podajanje z obeh strani netočno. Prvi so se znašli domačini, ki so po Čehu v 11. minuti povedili. Streljana žoga je ušla kranjskemu vratarju iz rok in se skotalila v mrežo. Tudi naprej je bila igra fair in 1500 gledalcev je večkrat zaploskalo obema moštvoma. Sredi

polčasa je igra postala enakovredna, gostje pa so prišli do protinapada, vendar žoga ni hotela skozi dobro obrambo Maribora. Kar niso dosegli Kranjčan, so si priborili domačini. V 25. minuti je Vidic postavil končni rezultat dvoboja 2 : 0. Po drugem голу je Selana v kranjskem moštvu zamenjal Dagarin M. Sodnik Pelhan iz Ajdovščine je sodil dobro.

Današnja tekma je bila enakovredna in Kranjčan je prav lahko zmagali, toda mnogo žog je odšlo preko in mimo gola. — Tudi domača obramba je bila nepremagljiva.

Danes se je z nekaj lepimi skoki odlikoval kranjski vratar Dagarin.

Tudi mladinci so podlegli Mariboru. Rezultat je bil 2 : 0.

J. Zonta

Tržičani v absolutni premoči

Tržič, 30. oktobra. — Danes dopoldne je bilo v Tržiču izredno zanimivo tekmovanje v spretostni terenski vožnji, ki so se ga udeležili motoristi iz vseh AMD Gorenjske. Tekmovanje je bilo naporno in zahtevno, saj je vodila pot po strmih pobočjih tako imenovanih Brešč nad nogometnim igriščem. Pot je bila nevarna, ker je bila mastna in mokra. Posamezni rezultati tekmovanja pa so naslednji — mopedi 50 cm: Ivan Primožič s časom 2:46,3, drugi je bil Vili Platin s časom 3:00,4 — oba Tržič. Motorji 125 cm: Milan Kališnik,

Puch, 2:33,0 pred Marjanom Bahunom z Vespo, ki je dosegel 3:51,2 — oba Tržič. Izven konkurence je v tej disciplini nastopil Avstrijec Anton Stanšek na motorju KMT z rezultatom 2:55,0. Motorji 175 cm: Janez Rotar, DKW, 2:29,0; 2. Jože Sitar, Puch, (Radovljica) 3:12,2. Motorji do in nad 250 cm: Janez Stefe, Horex, (Tržič) 2:53,2; 2. Stane Verbič, Puch, (Senčur) 5:12,0. — Tudi v ekipni uvrstitvi so zmagali Tržičani. Ekipo so sestavljali: Primožič, Kališnik, Rotar in Stefe. Zmagovalcem so podelili pokale in kristalne vaze. —an

MLADOST : DRAVA 4 : 5 (1 : 3)

Kranj, 30. oktobra. — Ptujška Drava je danes zmagala v igri proti domači Mladosti predvsem po zaslugi odlične vratarke Toplakove, ki je branila v slogu moškega vratarja. Z današnjo igro je prav gotovo vratarica gostji opravila sloves najboljših vratarke v Sloveniji. Mladost je nastopila v sestavi: Udovč, Bregar (1), Jankovič, Kolman (1), Rajgelj H., Rajgelj O., Tolar I, (1), Ankele A. (1), Kristan, Tolar M.

V današnji igri je Mladost zelo dobro igrala, še posebej pa v drugem polčasu. Igralke so se poštvalno borile, vendar kljub močnemu prizadevanju, jim ni uspelo, da bi zmagale. To je že četrti poraz kranjskih rokometnic z golom razlike. Ekipa Mla-

dosti ima v letošnjem prvenstvu izredno smolo, saj bi po prikazanih igrah morala v vseh treh srečanjih upravičeno zmagati in bi bile tako lahko na vrhu prvenstvene lestvice. Sodnik Božičev iz Golnika je v zadnjih minutah spregledal očitno sedemmetrovko v korist Mladosti ter v celoti ni povsem zadovoljil.

STORŽIČ : SLOVAN 4 : 6 (1 : 4)

Golnik, 30. oktobra. — Danes so Golničanke spet presenetile in bi lahko zmagale v tekmi s slovenskim prvakom Slovanom. — Tekma je bila odigrana na precej težkem terenu, tako da igra ni bila preveč lepa in je igralke razmočeno igrišče precej oviralo. Golničanke so zlasti odlično zaigrale v drugem polčasu, ko so ga odločile v svojo korist s 3 : 2. Gostje iz Ljubljane so že vodile s 6 : 1, nato pa je Storžič zelo lepo zaigral in bi z malo več sreče lahko dosegel neodločen rezultat. — Strelke za Storžič: Dolen I (2), Dolen C. (1) in Močnik (1). — Sodnik Pejovič je bil dober.

Jože Javornik

JUDJE IN DOGODKI

Nevarna taktika

Nesoglasjem med vodilnimi partnerji v zahodni vojaški zvezi, ki so odkrito prišla na površje ob francoskih predlogih o vlogi in nadaljnjem razvoju Atlantskega pakta, se je, kakor kaže, pridružil nov činitelj. Misl, da bi spremenili Atlantski pakt v »četrti atomsko silo«, no kateri bi bilo njegovo vojaško poveljstvo pooblašeno samostojno odločati o morebitni uporabi atomskega orožja, pomeni med drugim odgovor, ki nedvomno podpira nasprotno težnjo, oziroma vztrajanje pri nadaljnjih integracijah Zahoda na dosedanjih temeljih in pri dosedanjih smeri. Zato ima ta načrt, ki, kakor kaže, izvira z druge strani Atlantika, vsaj značaj taktične poteze, preračunane na ohromitev francoske pobude.

Po drugi strani bi moral ta načrt — ob enakih motivih — zadovoljiti ambicije tistih političnih sil, ki zahtevajo atomsko

oborožitev za zahodnonemško vojsko. Enote Bundeswehra bi po Atlantskem paktu zelo hitro in »neboleče« dobile atomsko orožje. Zahodna Nemčija, bi bila tu največji dobitnik, ker ima med vsemi celinskimi članicami Atlantskega pakta v Evropi, na voljo najštevilnejše čete. Zaradi tega bi Zahodna Nemčija — v skladu z že dolgo veljavni normami, da so pravice, položaj in pomen odvisni od obsežnosti vojaških učinkov — znatno okrepila svoje položaje v zahodni vojaški zvezi in na političnem prizorišču Zahodne Evrope. Zato je podpora, ki sta jo dala zahodnonemška vlada, zlasti pa njen vojni minister Straus tem predlogom — popolnoma razumljiva.

Ne glede na to, da dobivajo prejšnji načrti in ta načrt o razvoju Atlantskega pakta prizvojo boja za hegemonijo med njegovimi vodilnimi članicami — mo-

ramo gledati zamisli o novi atomski sili predvsem z gledišča širših mednarodnih koristi, s tega gledišča pa so te zamisli negativne in nevarne. Že samo dejstvo, da bi se s tem ustvarila možnost za povečanje števila držav, ki imajo na voljo atomsko orožje, vzbuja pridržke pa tudi nezadovoljstvo celo med samimi članicami Atlantskega pakta. To nezadovoljstvo seveda povečuje strah, da bi bila prav Zahodna Nemčija med prvimi državami, ki bodo prišle v doseg japonskih atomskih sil. — Namen sled pa ti načrti o.e.k. očaja izboljšanje mednarodnega političnega položaja, ker v času, ko si na različnih straneh sveta prizadevajo, da bi se začeli resni razgovori o razorožitvi in da bi se uspešno končala ženevska pogajanja o preprečitvi nuklearnih poskusov, z svojim značajem in smotri hladne vojne zaostrujejo položaj in poglobljajo nezaupa-